

**Stališče služb Komisije o pripravi sporazuma o partnerstvu in programov v
SLOVENIJI za obdobje 2014–2020**

Kazalo

UVOD	3
1. GLAVNI IZZIVI.....	4
2. PREDNOSTNE NALOGE FINANCIRANJA	8
2.1 Večja udeležba na trgu dela z zaposlovanjem, izobraževanjem in socialno vključenostjo	9
2.2 Konkurenčno gospodarstvo za rast in delovna mesta (vključno z visokokakovostno infrastrukturo) v podjetjem naklonjenem okolju.....	10
2.3 Okolju prijazno in z viri gospodarno gospodarstvo	12
3. DEJAVNIKI USPEŠNOSTI ZA UČINKOVITO IZVAJANJE.....	13
4. PREDNOSTNE NALOGE ZA EVROPSKO TERITORIALNO SODELOVANJE.....	14
PRILOGA.....	16
A) UREDITEV ZA UČINKOVITO NAČRTOVANJE IN IZVEDBO	16
B) OCENA POTREB PO FINANCIRANJU V ZVEZI S TEMATSKIMI CILJI.....	19
C) UPRAVNA UREDITEV.....	37

UVOD

Pred Evropsko unijo je težka naloga; premagati krizo in znova doseči trajnostno rast gospodarstev. Izhodna strategija zajema vzpostavitev zdravih javnih financ, strukturne reforme za spodbujanje rasti ter ciljno usmerjene naložbe za rast in delovna mesta. V zvezi z slednjim ciljem lahko skladi skupnega strateškega okvira¹ pomembno prispevajo k trajnostni rasti, zaposlovanju in konkurenčnosti ter manj razvite države članice in regije približajo preostali Uniji.

Za zagotovitev dolgoročnih in socialnih učinkov skladov skupnega strateškega okvira, je Komisija v predlogu **večletnega finančnega okvira za obdobje 2014–2020**² predlagala nov pristop k uporabi skladov. Tesna uskladitev s prednostnimi nalogami politike iz strategije Evropa 2020, makroekonomska in predhodni pogoji, tematska osredotočenost ter spodbude za uspešnost bodo predvidoma prispevale k učinkovitejši porabi. Ta pristop poudarja potrebo po konkretnem določanju prednostnih nalog in rezultatov ter pomeni odmik od kulture pravic porabe. Skladi skupnega strateškega okvira bodo tako zagotovili pomemben vir javnih naložb ter pospeševali rast in ustvarjanje novih delovnih mest s spodbujanjem naložb v fizični in človeški kapital, medtem ko bodo učinkovito prispevali k izvajanju **državno specifičnih priporočil**, izdanih v okviru evropskega semestra. Ta pristop je v skladu s pozivom Evropskega sveta z dne 29. junija 2012 glede uporabe proračuna Unije³.

Cilj skladov skupnega strateškega okvira bi moral biti skupna krepitev **konkurenčnosti, konvergence in sodelovanja** z določitvijo pravih državno specifičnih prednostnih nalog na področju naložb. Potrebna je splošna **preusmeritev porabe** k raziskavam in inovacijam, podpori malim in srednje velikim podjetjem (MSP), kakovostnemu izobraževanju in usposabljanju, vključujočim trgom dela, ki spodbujajo kakovostno zaposlovanje in socialno kohezijo, zagotavljanju čim večjega povečanja produktivnosti, vključevanju ciljev vezanih na podnebne spremembe ter prehodu na nizkoogljično gospodarstvo z učinkovito rabo virov. Zaradi tega je potrebno pri načrtovanju in izvajanju skladov skupnega strateškega okvira v naslednjem programskem obdobju odpraviti umetne birokratske ovire ter razviti dober **integriran pristop** za izkoriščanje sinergij in doseganje optimalnega vpliva znotraj držav in med njimi. Cilje strategije Evropa 2020 je potrebno vključiti v različne sklade skupnega strateškega okvira, pri čemer vsak na svoj način prispeva k pametni, trajnostni in vključujoči rasti. Poleg tega imajo skladi skupnega strateškega okvira ključno vlogo pri podpiranju finančnih instrumentov, ki lahko **spodbudijo zasebne naložbe** in tako pomnožijo učinke javnih financ. Potrebujemo torej jasno ciljno opredeljeno in k rezultatom usmerjeno uporabo skladov skupnega strateškega okvira, ki čim bolj povečuje njihov skupni vpliv.

Namen tega dokumenta o stališču je določiti **okvir za dialog** med službami Komisije in Slovenijo o **pripravi sporazuma o partnerstvu in programov**, ki se bo začela jeseni 2012. Dokument določa ključne državno specifične izzive in predstavlja predhodna stališča služb Komisije o glavnih prednostnih nalogah financiranja v Sloveniji

¹ Skladi EU, ki jih zajema skupni strateški okvir, tj. Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), Evropski socialni sklad (ESS), Kohezijski sklad, Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) ter Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR).

² COM(2011) 500 final, COM(2011) 398 final in COM(2012) 388 final.

³ Sklepi Evropskega sveta z dne 29. junija 2012 (EUCO 76/12), <http://register.consilium.europa.eu/pdf/sl/12/st00/st00076.sl12.pdf>.

za javnofinančne odhodke, ki spodbujajo rast. Poziva k optimizaciji uporabe skladov skupnega strateškega okvira z vzpostavitvijo tesne povezave z reformami za povečanje produktivnosti in konkurenčnosti, koriščenjem zasebnih virov ter krepitvijo potencialnih sektorjev z visoko stopnjo rasti, pri čemer poudarja potrebo po ohranitvi solidarnosti v Uniji in zagotavlja trajnostno rabo naravnih virov za prihodnje generacije. Poraba sredstev EU mora biti v prihodnje koncentrirana zlasti na prednostna področja, za doseganje čim boljših rezultatov, pri čemer se sredstva ne smejo biti razdeljena preveč razpršeno. Sredstva EU bi bilo potrebno nameniti tudi financiranju prednostnih nalog na ravni EU in zagotavljanju, da lahko Slovenija v celoti izkoristi prednosti članstva v EU. Službe Komisije zato predlagajo združitev in omejitev financiranja EU na ključne izzive iz tega dokumenta. Nacionalne javne porabe ni mogoče uporabiti le za sofinanciranje, ampak tudi za financiranje naložb, ki dopolnjujejo projekte, financirane s strani EU, ter so povezane z njimi, zlasti na regionalni in lokalni ravni.

Izhodišče mnenj služb Komisije je ocena napredka Slovenije pri doseganju ciljev strategije Evropa 2020 iz delovnega dokumenta služb Komisije o nacionalnem reformnem programu za leto 2012 in programu stabilnosti⁴, ki temelji na državno specifičnih priporočilih, ki jih je Svet nazadnje obravnaval 10. julija 2012, in državno specifičnih razvojnih izzivih. V dokumentu o stališču so upoštevana spoznanja iz programskega obdobja 2007–2013 in zakonodajni predlogi Komisije za obdobje 2014–2020.

V okviru fiskalne discipline dokument o stališču spodbuja Slovenijo k oblikovanju in izvajanju srednjeročnih strategij, s katerimi se bo mogoče spopasti s prihodnjimi izzivi, zlasti z globalizacijo, ter ki bodo hkrati pomagale ohraniti evropski socialni model. Poleg tega zagotavlja prilagodljiv okvir za odziv Slovenije ter preusmeritev evropskih, nacionalnih in lokalnih sredstev v ustvarjanje rasti in novih delovnih mest, za doseganje povezanosti fiskalne vzdržnosti in politik, ugodnih za rast, hkrati so obravnavane tudi strukturne in institucionalne težave v Sloveniji ter zunaj njenih državnih meja v ozemeljskem in geografskem okviru, vključno s strategijo EU za Podonavje in pomorsko strategijo za Jadransko in Jonsko morje, da bi se dosegel maksimalni učinek.

Na koncu Slovenijo poziva k maksimalnemu strateškemu in integriranemu izkoriščanju morebitnih sinergij med skladi skupnega strateškega okvira in z drugimi viri financiranja EU. To vključuje čim boljši razvoj možnosti sodelovanja s sosednjimi državami/regijami.

1. GLAVNI IZZIVI

V letih pred krizo je gospodarska rast v Sloveniji zaradi naraščajočega izvoza in naložb v gradbenem sektorju presegala povprečno rast v euroobmočju. Hitra rast se je končala v tretjem četrtletju leta 2008, ko je gospodarstvo močno prizadela svetovna kriza, zlasti preko trgovinskih poti, ki je sledila korekciji v preobsežnem gradbenem sektorju. Za slovensko gospodarstvo je značilno majhno domače povpraševanje od recesije leta 2009, obdobja okrevanja zaradi izvoza leta 2010 in sledeče upočasnitve leta 2011. Glede strukturnih ukrepov za rast in konkurenčnost je bil v letu 2011 dosežen komaj opazen napredek, zato se strukturni vidiki konkurenčnosti Slovenije niso skoraj nič spremenili. Prometna in energetska infrastruktura omejujeta poslovne priložnosti, napredek povezan z okoljsko trajnostjo in cilji strategije Evropa 2020 pa je še vedno le delen. Načrtovane izboljšave na področju raziskav in inovativnosti ter izobraževanja še niso bile izvedene.

⁴ Zadevni dokumenti so na voljo na spletni strani strategije Evropa 2020: http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_sl.htm.

Medtem se je poslovno okolje znatno poslabšalo, pri čemer se podjetja, zlasti mala in srednje velika podjetja, soočajo z omejenim povpraševanjem ter poostrenimi pogoji za najemanje posojil. Stanje na trgu dela se od leta 2008 poslabšuje, brezposelnost pa se bo predvidoma še povečevala.

Regionalne razlike v Sloveniji so še vedno velike. Najbolj razvita je Osrednjeslovenska regija, ki zajema glavno mesto, pri čemer BDP na prebivalca v tej regiji dosega skoraj 129 % povprečja EU, medtem ko BDP na prebivalca v Zasavski regiji dosega le 59,3 % povprečja EU. V večini slovenskih regij („statistične regije“) je BDP na prebivalca nižji od 90 % povprečja EU. Revne regije („statistične regije“), kot so Zasavska, Pomurska, Notranjsko-kraška in Koroška, se spopadajo z različnimi pomanjkljivostmi, kot so višja brezposelnost in/ali nižje ravni produktivnosti dela. Omenjene strukturne pomanjkljivosti se še stopnjujejo s slabimi prometnimi povezavami z razvitejšimi območji v državi. Neenaki dostop do socialne infrastrukture v regijah povzroča razlike tudi v življenjskih razmerah. Problemi so zlasti resni na strukturno nerazvitih območjih s šibkim gospodarstvom, ki temelji na industriji z nizko dodano vrednostjo, kmetijstvu, in/ali izseljevanjem in starajočim se prebivalstvom. Potrebna je tudi nadaljnja gospodarska diverzifikacija podeželskih in od ribolova odvisnih območij.

Analiza napredka Slovenije pri izpolnjevanju nacionalnih ciljev za leto 2020 nakazuje vrzeli, zlasti v zvezi s povečanjem stopenj zaposlenosti, dodatnim izboljšanjem terciarnega izobraževanja, zmanjšanjem števila ljudi, ki jim grozi revščina ali izključenost, ter krepitevijo prizadevanj na področju raziskav in razvoja ter učinkovitejše rabe virov energije.

Krovni cilji strategije Evropa 2020	Sedanje stanje v Sloveniji	Nacionalni cilj za leto 2020 iz nacionalnega reformnega programa
Naložbe v raziskave in razvoj v višini 3 % BDP EU	2,11 % (2010)	3 %
Zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za 20 % v primerjavi z letom 1990	-2 % (emisije leta 2010 v primerjavi z letom 2005) +17 % (napovedi za leto 2020 v primerjavi z letom 2005)	+4 % (nacionalni zavezujoči cilj za sektorje, ki niso vključeni v sistem trgovanja z emisijami, v primerjavi z letom 2005)
20-odstotni delež energije iz obnovljivih virov	19,8 % (2010)	25 %
Povečanje energetske učinkovitosti za 20 % ⁵	<i>n. r.</i>	cilj še ni določen
75-odstotna zaposlenost prebivalstva v starosti od 20 do 64 let	68,4 % (2011)	75 %

⁵ Države članice bodo svoje cilje do 30. aprila 2013 opredelile v skladu z novo dogovorjeno metodologijo o določanju ciljev iz člena 3(3) direktive o energetske učinkovitosti.

Zmanjšanje zgodnje opustitve šolanja na manj kot 10 %	4,2 % (2011)	največ 5 %
Vsaj 40 % oseb, starih od 30 do 34 let, s terciarno ali enakovredno izobrazbo	37,9 % (2011)	40 %
Zmanjšanje števila ljudi v EU, ki so revni ali izključeni ali jim grozi revščina ali izključenost, za vsaj 20 milijonov (v primerjavi z ravnmi iz leta 2008)	ni napredka	40 000 oseb (referenčno leto: 2008)

To se odraža v državno specifičnih priporočilih, ki jih je Svet sprejel 10. julija 2012. Zadevna državno specifična priporočila obravnavajo vprašanja trga dela, vključno z nizko udeležbo starejših oseb, segmentacijo trga dela, ukrepi, povezanimi z usklajevanjem spretnosti s povpraševanjem na trgu dela ter izboljšanjem poslovnega okolja. **Najtežji izzivi Slovenije** so zato povezani z nizko udeležbo na trgu dela, obremenjujočim poslovnim okoljem, ki ovira konkurenčnost na domačem trgu in izvoznih trgih, ter neučinkovito rabo virov, pri čemer so izzivi medsebojno povezani.

Nizka udeležba na trgu dela

Med glavne izzive v Sloveniji spada nizka udeležba na trgu dela. Stopnja zaposlenosti v Sloveniji se je po letu 2008 izrazito znižala. Slovenija bi lahko cilj strategije Evropa 2020 v zvezi z zaposlovanjem dosegla z vključevanjem starejših in mladih na trg dela, kar velja tudi za dolgotrajno brezposelne osebe in osebe, ki na trg dela ne morejo vstopiti ali se nanj vrniti zaradi svojih spretnosti, zlasti za nizkokvalificirane delavce. Po stopnji zaposlenosti **starejših delavcev** spada Slovenija med najmanj uspešne države v EU. Tudi stopnja aktivnosti starejših delavcev je znatno pod povprečjem EU. Hkrati je povprečna starost ob odhodu s trga dela še vedno nizka. Udeležba starejših ljudi v ukrepih aktivne politike trga dela, zlasti v izobraževanju in usposabljanju, je nizka. Poleg tega se je stopnja brezposelnosti mladih v Sloveniji izrazito povečala, čeprav je še vedno nižja od povprečja EU. Delež pogodb o zaposlitvi za določen čas za **mlade** je med najvišjimi v EU.

Po napovedi gospodarskih gibanj se bo brezposelnost leta 2012 povečala na 8,4 %, leta 2013 pa na 9,4 %, pri čemer je delež dolgotrajno brezposelnih vse bolj zaskrbljujoč zaradi trajnih šibkosti trga dela in neuskladenosti kvalifikacij s povpraševanjem na trgu dela. **Sistem izobraževanja in usposabljanja** se še vedno nezadostno odziva na potrebe trga dela. Slovenija bi morala obravnavati tudi hitro poslabšanje osnovnih znanj, tj. pismenosti, matematike in naravoslovja. Opozoriti je treba tudi na dejstvo, da se lahko možnosti za zaposlovanje izboljšajo tudi na revnejših industrijskih in podeželskih območjih, tudi z ribogojstvom.

Čeprav je stopnja tveganja revščine v Sloveniji še vedno nižja od povprečja EU, se mora Slovenija soočiti z izzivom zmanjšanja **revščine med nekaterimi skupinami**, kot so starejši, zlasti starejše ženske, brezposelni, gospodinjstva brez zaposlenih članov, gospodinjstva z vzdrževanimi otroki, enočlanska gospodinjstva in enostarševska gospodinjstva. Slovenija spada med evropske države z najhitreje rastočim deležem starejšega prebivalstva. Javna zmogljivost na področju dolgotrajne oskrbe v Sloveniji ne izpolnjuje vedno večjega povpraševanja po različnih nastanitvah prilagojenih potrebam starejših, in drugih socialnih storitvah, ki zagotavljajo podporo starejšemu prebivalstvu. Prav tako je potrebna reforma sistema zdravstvenega varstva v Sloveniji za zagotavljanje dostopa do kakovostnih storitev zdravstvenega varstva in gospodarsko trajnost sistema.

Obremenjujoče poslovno okolje, ki ovira konkurenčnost na domačem trgu in izvoznih trgih

Podjetjem naklonjeno okolje bistveno prispeva k ustanavljanju in razvoju podjetij ter ustvarjanju novih delovnih mest, pri čemer se mora slovenska javna uprava spopasti z vprašanjem upravnega bremena in povečanjem svoje upravne zmogljivosti (na primer v povezavi z javnimi naročili ali zmogljivostjo Urada za varstvo konkurence), da se izboljša poslovno okolje ter privabijo naložbe. Slovenija je na lestvici Svetovne banke glede učinkovitosti upravljanja za leto 2010 med državami članicami EU uvrščena na 16. mesto. Zakonodajno okolje za ustanavljanje storitvenih podjetij je potrebno dodatno poenostaviti za izpolnitev zahteve iz direktive o storitvah, pri čemer na številnih trgih še vedno **ni konkurence**, kot na primer v gospodarskih panogah, ki imajo opraviti z mrežami. Izboljšati je potrebno učinkovitost sistema civilnega sodstva, zlasti z odpravljanjem zaostankov in pospeševanjem sodnih postopkov, ki trenutno ovirajo poslovno okolje in gospodarsko dejavnost.

Strategija javne uprave ni vzpostavljena. Več dejavnosti so razdeljene med vladne organe, z nezadostnim prečnim in horizontalnim usklajevanjem med njimi. Strateški pristop k **institucionalni zmogljivosti** na nacionalni ravni ni vzpostavljen. Nevladne organizacije in civilni sektor so šibki, saj se spopadajo z osredotočanjem na zelo ozko strokovno področje, pri čemer imajo premalo človeških virov, dolgoročno trajnostno financiranje pa ni zagotovljeno. Poslovno okolje in zlasti stečajni postopki niso učinkoviti v smislu časovne ustreznosti in učinkovitosti. Podjetja imajo zaradi neučinkovitosti pravosodnega sistema in administracije visoke stroške, zlasti če so finančno obremenjena, zaradi česar pogosto ne morejo izkoristiti novih poslovnih priložnosti. Ugotovljene so tudi pomanjkljivosti pri prenosu, izvajanju in izvrševanju okoljske zakonodaje EU, kjer je potrebna krepitev zmogljivosti.

Strukturni dejavniki poslovnega in konkurenčnega okolja v Sloveniji še vedno ovirajo neposredne tuje naložbe. **Okorni postopki prostorskega načrtovanja** in neučinkovita priprava postopkov javnih naročil s strani naročnikov (težava zaradi neusposobljenosti osebja) lahko ovirajo velike domače in tuje naložbene projekte ter upočasnijo črpanje sredstev kohezijske politike.

Konkurenčnost slovenskih podjetij ovira tudi razmeroma nizka stopnja produktivnosti, ki je zlasti posledica nezadostne konsolidacije dejavnikov družbe znanja, šibkosti v raziskovalnih in razvojnih dejavnostih, ki niso ustrezno povezane s podjetniškim sektorjem, tj. **neučinkovit „trikotnik znanja“**, neučinkovite rabe virov, visokih stroškov dela in razmeroma nizke učinkovitosti terciarnega izobraževanja. Za Slovenijo so značilna zlasti mala podjetja, ki svoje dejavnosti ne morejo razširiti v tujino oz. ne morejo proizvesti zadostne količine izdelkov za določene trge, kar predstavlja zelo veliko oviro za internacionalizacijo njihovih dejavnosti. Prav tako je glede izkoriščanja novih poslovnih priložnosti premalo pozornosti namenjene strateškemu industrijskemu sektorju in ključnim omogočiteljem tehnologijam. MSP se soočajo tudi s težavami pri **dostopu do financiranja**, zlasti glede na sedanjo gospodarsko in finančno krizo, kljub temu da se je stanje v zadnjih letih izboljšalo.

Nizka konkurenčnost kmetijskega sektorja izhaja iz njegove posebne strukture z velikim številom razmeroma majhnih kmetijskih gospodarstev, ter z večino kmetijskih zemljišč na območjih z naravnimi omejitvami. Poleg tega sta za ta sektor značilna nizka stopnja strokovne izobrazbe in razmeroma visoka povprečna starost lastnikov gospodarstev. Sektor zaznamujejo tudi nezadostna donosnost, težaven dostop do financiranja in neizkoriščen potencial akvakulture.

Ob tem obstoječe **železniško omrežje** ni dovolj konkurenčno na nacionalnem/mednarodnem trgu tovarnega prometa, ter bi lahko v večjem obsegu prispevalo k razvoju podjetij, trgovini in zmanjšanju emisij toplogrednih plinov v prometnem sektorju (prehod s cestnega na železniški promet).

Neučinkovita raba virov

Za energetske sektor v Sloveniji sta značilni razmeroma visoka energetska intenzivnost in naraščajoča poraba primarne energije. Slovenija mora še vedno napredovati v smeri doseganja nacionalnih ciljev strategije Evropa 2020 povezanih s trajnostno rastjo in učinkovito rabo naravnih virov, zlasti s podporo **energetsko učinkovitih sektorjev** z nizkimi emisijami toplogrednih plinov, vključno s prenovo obstoječih stavb, spodbujanjem zelenih tehnologij ter povezovanjem dobrih praks in skupnih pobud iz drugih držav. Delež obnovljivih virov energije v končni bruto porabi energije (20 % leta 2010) je še vedno precej pod ciljem Slovenije, tj. 25 % obnovljivih virov energije leta 2020. Slovensko električno in plinsko infrastrukturo je mogoče dodatno izboljšati, pri čemer bi bilo potrebno razširiti **inteligentna energetska omrežja**, da bodo bolje prispevala k prihranku energije. Slovenija postaja vse bolj pomembna država za tranzit električne energije, medtem ko nacionalno prenosno omrežje postaja ozko grlo, ki ovira regionalno povezovanje. To velja za notranje povezave in mednarodne povezave do Italije in na os od severa proti jugu. Pravni okvir za uvedbo sistema pametnih števec še ni vzpostavljen.

Stopnja odlaganja komunalnih odpadkov na odlagališčih je še vedno prevladujoča opcija v slovenskem sistemu **ravnanja z odpadki**, kljub temu da se je leta 2010 zmanjšala na 58 %; obstaja možnost za podporo obsežnejše infrastrukture za recikliranje, da se izkoristi potencial tega gospodarskega sektorja.

Raba virov na prebivalca v Sloveniji je glede na države članice EU-27 visoka, obstoječi ukrepi za prilagajanje podnebnim spremembam pa so nezadostni ter se ne izvajajo v zadostni meri ob upoštevanju „**ekosistemskega pristopa**“, da bi se ustvarile sinergije z boljšim upravljanjem vodnih virov, ohranjanjem narave in biotske raznovrstnosti (35 % nacionalnega ozemlja spada pod območja Natura 2000, kar omogoča izvajanje ukrepov za dodatno konsolidacijo upravljanja in obnovo teh območij glede vrednosti biotske raznovrstnosti). Trajnostna raba morskih virov, vključno s preprečevanjem čezmernega ribolova, je pomembna za nadaljnji razvoj modrega gospodarstva države.

2. PREDNOSTNE NALOGE FINANCIRANJA

Skladi skupnega strateškega okvira bodo med najpomembnejšimi instrumenti za spopadanje z glavnimi razvojnimi izzivi v Sloveniji in za izvajanje strategije Evropa 2020. Vsak sklad bi moral, kadar je potrebno, prednostno obravnavati področja politike iz priporočil za posamezno državo in nacionalnih reformnih programov. Hkrati pa se je potrebno pri načrtovanju in izvajanju upoštevati čezmejno in nadslovensko usklajevati. Prednostne naloge financiranja na področju razvoja podeželja in ribištva bodo prispevale tudi k skupni kmetijski in skupni ribiški politiki. S ciljno usmerjenim financiranjem je potrebno izkoristiti rast v modrem gospodarstvu Slovenije. Da bi dosegli vse to, morajo biti intervencije iz skladov skupnega strateškega okvira, tako državno specifična kot tiste na področju sodelovanja namenjene omejenemu številu prednostnih nalog. Izkušnje kažejo, da tematska koncentracija omogoča učinkovitost javnih intervencij z doseganjem kritične mase, in ima tako dejanski vpliv na socialno-ekonomske razmere v državi in njenih regijah. Določanje prednostnih nalog je zlasti pomembno v obdobju fiskalne konsolidacije.

V nadaljevanju so predlagane tri prednostne naloge financiranja, ki se med seboj dopolnjujejo in krepijo, ter sovpadajo z izzivi specifičnih držav⁶. Upoštevan je pomen potreb po financiranju ter potencialnega prispevka k rasti in delovnim mestom. Prednostne naloge financiranja niso navedene v določenem vrstnem redu. Gre le za prednostne naloge, za katere službe Komisije predlagajo, da se v Sloveniji sofinancirajo v naslednjem programskem obdobju 2014–2020. V novo programsko strukturo je vključena zadostna gibkost za odziv na nove izzive in nepričakovane dogodke, kar omogoča ponovno načrtovanje, v kolikor za to obstajajo utemeljeni razlogi.

2.1 Večja udeležba na trgu dela z zaposlovanjem, izobraževanjem in socialno vključenostjo

Ker priporočila Sveta za Slovenijo obravnavajo predvsem potrebe in pomanjkljivosti, ki so povezane s politikama zaposlovanja in izobraževanja, je treba pomemben del dodeljenih sredstev nameniti tem področjem. Skladi skupnega strateškega okvira morajo še naprej prispevati k rasti, ki ustvarja nova delovna mesta, pri čemer je treba čim bolj povečati njihov vpliv na zaposlovanje. Glede na negativna demografska gibanja in poslabšanje socialnih razmer v Sloveniji je treba znatno izboljšati spodbujanje socialnega vključevanja in boja proti revščini. Zato mora biti sorazmerni delež naložb skladov skupnega strateškega okvira na teh področjih večji v primerjavi s programskim obdobjem 2007–2013.

Povečanje udeležbe najranljivejših skupin na trgu dela, zlasti starejših delavcev, mladih, nizkokvalificiranih delavcev in dolgotrajno brezposelnih

Slovenija mora povečati zaposlenost posebnih skupin, tj. starejših delavcev ter mladih, nizkokvalificiranih delavcev in dolgotrajno brezposelnih. V prihodnje je treba iz skladov skupnega strateškega okvira nameniti tudi dovolj sredstev za **spodbujanje in povečanje zaposljivosti** teh skupin, zagotavljanje specifičnega in prilagojenega usposabljanja ter potrjevanje pridobljenih kompetenc in spretnosti. Slovenija mora glede na zelo nizko stopnjo zaposlenosti starejših delavcev in razširjenost zgodnjega upokojevanja dovolj sredstev iz skladov skupnega strateškega okvira nameniti podpori **aktivnemu in zdravemu staranju**, ki bo prispevalo k večji udeležbi starejših delavcev na trgu dela. Njihovo zaposljivost je treba povečati z ukrepi aktivne politike trga dela, prilagojenimi njihovim potrebam. V podjetjih je treba razviti in spodbujati inovativne, dostopne in starejšim prijazne oblike organizacije dela ter „kulture“ aktivnega staranja, da se doseže daljša zaposlenost starejših delavcev. Z oblikovanjem in izvajanjem ukrepov za spodbujanje zdravega načina življenja ter obravnavanjem vedenj, ki so škodljiva za zdravje, je treba podpirati bolj zdravo delovno dobo. Izboljšati je treba učinkovitost ukrepov, katerih cilj je doseči daljšo zaposlenost starejših delavcev.

Izboljšanje usklajevanja ponudbe in povpraševanja po spretnostih na trgu dela

Izziv usklajevanja povpraševanja in ponudbe na trgu dela v Sloveniji je treba obravnavati ter ga izboljšati z nadaljnjimi naložbami sredstev skladov skupnega strateškega okvira v dejavnosti na tem področju. Slovenija še vedno ni vzpostavila celovitega sistema za opredelitev ter analizo sedanjih in pričakovanih potreb na trgu dela na nacionalni in lokalni ravni. Skladi skupnega strateškega okvira morajo podpirati razvoj takega sistema. Okrepitvi lahko tudi ukrepe za spodbujanje vseživljenjskega učenja, pri čemer se zagotovi

⁶ Tematski cilji v predlaganih uredbah in njihova povezava s področji financiranja so opisani v Prilogi I.

zlasti večja udeležba nizkokvalificiranih, dolgotrajno brezposelnih in zlasti starejših oseb. Možnosti za vseživljenjsko učenje je treba povečati tudi na podeželskih območjih. Ukrepe je treba prilagoditi potrebam posebnih zgoraj navedenih skupin. V Sloveniji se je znatno zmanjšalo tudi število učencev v poklicnem usposabljanju, zato so potrebne dodatne pobude za spodbujanje poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Širjenje informacij o potrebah na trgu dela je treba izboljšati z vključitvijo vseh zadevnih zainteresiranih strani, vključno s socialnimi partnerji. Zato morajo skladi skupnega strateškega okvira še naprej podpirati spodbujanje sedanjih in prihodnjih deficitarnih poklicev ter pomagati zagotavljati informacije o poklicnih poteh.

Povečanje možnosti za zaposlovanje in zaslužek ter socialne vključenosti ranljivih skupin

S skladi skupnega strateškega okvira se morajo povečati naložbe v **dejavno vključevanje**, in sicer zlasti starejših delavcev, mladih in drugih zgoraj navedenih ranljivih skupin. Okrepiti je treba ukrepe za podporo ponovni zaposlitvi ranljivih skupin in zagotavljanje njihovega dodatnega usposabljanja. Uvesti je treba celovite ukrepe za zaposljivost, vključno s podporo, prilagojeno posameznikom, in svetovanjem, prilagojenim potrebam teh skupin. Potrebna je reforma sistema zdravstvenega varstva, da se zlasti na prikrajšanih območjih zagotovi dostop do kakovostnih zdravstvenih storitev. Uvesti je treba tudi ukrepe za izboljšanje zdravja revnejših, manj izobraženih in prikrajšanih oseb, vključno z Romi. Potrebna je tudi reforma sistema dolgotrajne oskrbe, zlasti za obravnavanje vedno večjega povpraševanja po različnih nastanitvah, prilagojenih potrebam starejših. Skladi skupnega strateškega okvira morajo zato biti namenjeni zagotavljanju boljšega dostopa do cenovno dostopnega, trajnostnega in visokokakovostnega zdravstvenega varstva, socialnih storitev, zlasti storitev dolgotrajne oskrbe.

2.2 Konkurenčno gospodarstvo za rast in delovna mesta (vključno z visokokakovostno infrastrukturo) v podjetjem naklonjenem okolju

Podjetjem bolj naklonjeno okolje (zakonodaja in upravni postopki) bo ključno za ustanavljanje in razvoj novih in obstoječih podjetij ter njihovo konkurenčnost, zato je potrebno za to prednostno nalogo financiranja zagotoviti razmeroma več podpore v primerjavi s programskim obdobjem 2007–2013 in še več sredstev v absolutnem smislu za inovativne oblike financiranja za MSP.

Izboljšanje učinkovitosti javne uprave in institucionalne zmogljivosti na splošno

Razviti in podpreti je potrebno celovito strategijo za **inovativno in učinkovitejšo javno upravo**, ki bo prispevala k podjetjem bolj naklonjenemu okolju. Program za zmanjšanje upravnega bremena za podjetja in državljane je potrebno izvesti v celoti ter uspešno. Dobro prakso iz drugih držav je mogoče uvajati preko strategije EU za Podonavje in drugih okvirov za sodelovanje. Skladi skupnega strateškega okvira morajo v okviru svojega obsega ukrepanja podpirati prizadevanja za izboljšanje **institucionalne zmogljivosti** na vseh ravneh, tudi v organih, ki upravljajo projekte, financirane s strani EU. Zagotoviti je potrebno zadostno število ustrezno usposobljenega osebja, ki se bo ukvarjalo z izvajanjem operativnih programov. Potrebno je dodatno prizadevanje za krepitev zmogljivosti zainteresiranih strani, kot so socialni partnerji in nevladne organizacije. Slovenija mora znatno izboljšati učinkovitost pravosodnega sistema in administracije ter sistema zdravstvenega varstva. Izvesti je potrebno tudi reformo Urada za varstvo konkurence.

Spodbujanje učinkovitega „trikotnika znanja“ in inovacijskih procesov

Prednostna naloga skladov skupnega strateškega okvira na tem področju bo podpiranje izboljšanja sistema za upravljanje raziskav in razvoja ter inovacij in učinkovitejšega „trikotnika znanja“ med podjetji ter raziskovalnimi in izobraževalnimi ustanovami. Izčrpna **strategija za pametno specializacijo** bo zagotovila okvir za naložbe v raziskave in inovacije in prispevala k osredotočenosti teh dejavnosti na specifične gospodarske prednosti ter potencialne Slovenije (npr. preko **ključnih omogočitvenih tehnologij**) tudi v kmetijskih, živilskopredelovalnih, gozdarskih in pomorskih dejavnostih, ter bo povečala necenovno konkurenčnost gospodarstva (blagovne znamke in patenti). Na inovacijske dejavnosti bo pozitivno vplivalo tudi mednarodno povezovanje v mrežo, na primer v okviru strategije EU za Podonavje ali drugih okvirov za sodelovanje.

Lažji dostopa do financiranja, spodbujanje podjetništva in izkoriščanje novih poslovnih priložnosti

V obdobju krize je zagotavljanje lažjega ustanavljanja in razvoja podjetij, zlasti MSP, ključnega pomena za koriščenje potenciala ustvarjalnosti, inovativnosti ter podjetništva za spodbujanje rasti in ustvarjanja novih delovnih mest. Slovenija je pozvana k vzpostavitvi pravnega in upravnega okvira, ki bo prispeval k ustanavljanju in razvoju podjetij. Skladi skupnega strateškega okvira morajo na tem področju podpirati sodelovanje na nacionalni in širši regionalni ravni ter ravni EU med institucijami zasebnega in javnega sektorja pri skupnih raziskovalnih projektih z jasnimi tržnimi cilji, sinergijame med raziskovalnimi in razvojnimi dejavnostmi v poslovni skupnosti ter javnimi raziskovalnimi organizacijami, novoustanovljena ekološko inovativna MSP (npr. na področju recikliranja, hrane in pijače), **ustanovitev in razvoj podjetij**, storitve poslovnega svetovanja (za internacionalizacijo, učinkovito rabo virov itd.), poslovne spretnosti, podjetništvo, kakovostnejše proizvode, povečanje konkurenčnosti MSP, sposobnosti preživetja in trajnosti MSP tudi v kmetijskem, gozdarskem in pomorskem sektorju/sektorju akvakulture („modra rast“). Vsi ti ukrepi morajo pomagati **pri sprostitvi inovativnosti in podjetniškega potenciala** (tudi med raziskovalci/akademiki/študenti), spodbujati trajnostni razvoj podjetij, vključno s socialnimi podjetji, in posledično zaposlitvene možnosti.

Lažji dostop do alternativnih in inovativnih virov financiranja je ključen element v tem postopku, več sredstev iz skupnega strateškega okvira pa je v obdobju 2014–2020 potrebno nameniti razvoju **finančnih instrumentov**, pri čemer se upoštevajo sedanje izkušnje v Sloveniji. Poleg obsežne uporabe teh instrumentov za podporo naložbam v MSP, zlasti v inovativna MSP, jih je potrebno v večjem obsegu uporabljati tudi za naložbe v projekte, pri katerih se lahko povrnejo vsa vložena sredstva ali del le-teh, vključno za spodbujanje integriranih dejavnosti za razvoj mest in podeželja ter spodbujanje energetske učinkovitosti.

Razvoj sodobnega in konkurenčnega železniškega omrežja

Visokokakovostne in konkurenčne nacionalne in čezmejne prometne infrastrukture v sodobnem gospodarstvu predstavljajo ključni element konkurenčnosti ter privlačnosti države. Slovenija je v zadnjih letih razvila celotno avtocestno omrežje, železniško omrežje pa mora še temeljito izboljšati, da bo postalo bolj konkurenčno v tovornem prometu, ter da bo prispevalo k **prehodu na druge oblike prevoza**, kar bi pripeljalo do zmanjšanja emisij toplogrednih plinov v prometnem sektorju. Slovenija bo morala okrepiti svojo institucionalno zmogljivost v povezavi s pripravo, prednostnim razvrščanjem in nemotenim izvajanjem strateških železniških projektov za spodbujanje

razvoja podjetij ter odzivanje na potrebe na trgu (domači in mednarodni promet).

2.3 Okolju prijazno in z viri gospodarno gospodarstvo

Učinkovita raba virov prav tako krepi konkurenčnost in zagotavlja nove priložnosti za delovna mesta ter hkrati varuje naravne vire. Sorazmeren delež financiranja iz skupnega strateškega okvira bo zato za to prednostno nalogo v primerjavi s sedanjim programskim obdobjem predvidoma ostal enak, pri čemer bo prednostni delež znotraj te prednostne naloge financiranja namenjen ukrepom, povezanim z energetske učinkovitostjo, in ravnanju s trdnimi odpadki.

Energetsko učinkoviti sektorji z nizkimi emisijami toplogrednih plinov (vključno z zelenimi tehnologijami)

Energetska učinkovitost v vseh sektorjih je ključna za doseganje nizkoogljičnega gospodarstva, večje konkurenčnosti, priložnosti za nova delovna mesta in modrega upravljanja z naravnimi viri. Večjo pozornost in več sredstev je zato potrebno nameniti podpori **energetske učinkovitosti** v industriji, zasebnih stanovanjih in kmetijskih gospodarstvih ter v novih podjetjih in dejavnostih v nizkoogljičnih sektorjih, odpornih na podnebne spremembe (tudi na podeželju). V celoti je potrebno izkoristiti potencial, ki ga omogoča uporaba pogodbenega zagotavljanja prihranka energije za povečanje stopnje prenove stavb. Prehod s cestnega na železniški promet bo prav tako prispeval k nižjim emisijam toplogrednih plinov v tem sektorju in omejil njegovo porabo primarne energije. Skladi skupnega strateškega okvira morajo tudi povečati podporo za integracijo nizkoogljičnih strategij in akcijskih načrtov za trajnostno energijo v mestnih območjih (čist mestni promet itd.) ter razvoj več **obnovljivih virov energije**, v skladu z nacionalnim akcijskim načrtom za obnovljive vire energije. V okviru celostnega prehoda na **nizkoogljično gospodarstvo** je potrebno spodbujati inovacije na področju ekoloških/zelenih tehnologij, podpirati ustvarjanje novih delovnih mest v nizkoogljičnih sektorjih ter razvijati zelene spretnosti in kvalifikacije. Sloveniji lahko na tem področju koristi tudi čezmejno in mednarodno sodelovanje, ki trenutno ni izkoriščeno v celoti.

Izboljšani obrati za ravnanje z odpadki in recikliranje

Čeprav je bil v obdobju 2007–2013 dosežen napredek pri skladnosti ravnanja s trdnimi komunalnimi odpadki z okoljskim pravnim redom, so ukrepi v smeri reciklirajoče družbe še vedno potrebni. Skladi skupnega strateškega okvira bodo za reševanje izzivov politike na področju odpadkov in ravnanja z odpadki prednostno podprli razvoj izboljšanih obratov za ravnanje z odpadki in recikliranje v skladu z evropsko „hierarhijo ravnanja z odpadki“ (tj. preprečevanje, ponovna uporaba, recikliranje, predelava in odstranjevanje) ter ukrepe za zmanjšanje odpadnega materiala in odlaganja na odlagališča ter s tem povezanimi dolgoročnimi viri onesnaževanja.

Razširjena inteligentna energetska omrežja

Posodobljena elektroenergetska omrežja v celoti prispevajo k okolju prijaznemu ter **z viri gospodarnemu in konkurenčnemu gospodarstvu**, pri čemer je potrebno naložbe za uvedbo pametnih distribucijskih sistemov (inteligentna energetska omrežja in pametni števcji) z nizko napetostjo, povečati s podporo skladov skupnega strateškega okvira. Inteligentna energetska omrežja predstavljajo sodobno orodje za energetske učinkovitost in prihranke za potrošnike (gospodinjstva, podjetja, javni organi), za zmanjšanje izgub v omrežju, povečanje zanesljivosti omrežja ter omogočanje priključitve velikih količin

spremenljive obnovljive energije v omrežje (na primer obnovljivi viri energije). Tudi v tem primeru je potrebno izkoristiti izkušnje in dobre prakse iz drugih držav.

Varstvo okolja in boljše upravljanje naravnih virov (ekosistemski pristop)

Učinkovito rabo virov in varstvo okolja je potrebno okrepiti z integriranim pristopom k upravljanju vodnih virov za **trajnostno rabo vode** v glavnih sektorjih porabe vode. To zajema odpravljanje škodljivih vplivov kmetijstva, poplav, suš in erozije, zagotavljanje preprečevanja tveganj, prilagajanje podnebnim spremembam ter spodbujanje **ekosistemskih pristopov**, zelene infrastrukture in zelenih koridorjev za zagotovitev podpore za biotsko raznovrstnost in druge ekosistemske storitve. Ustrezni skladi skupnega strateškega okvira morajo zato podpirati okolju prijazne sisteme kmetovanja ter ukrepe za omejevanje antropogenih učinkov na onesnaževanje vode, zraka in tal v mestnih in morskih/obalnih območjih. Pomembna sta tudi trajnostno upravljanje in krepitev območij Natura 2000 (ki jih je v Sloveniji opredeljenih veliko) ter območij visoke naravne vrednosti. Reforma skupne ribiške politike mora zagotoviti trajnost sektorja akvakulture in ribištva ter gospodarski razvoj ribiških skupnosti. Povezane naložbe skladov skupnega strateškega okvira morajo prispevati k uresničevanju potenciala morja in obale za razvoj modrega gospodarstva ter spodbujanje trajnostne gospodarske rasti in delovnih mest.

Zaradi nadslovesne razsežnosti številnih vprašanj je potrebno v celoti izkoristiti potencial strategije EU za Podonavje in drugih okvirov za sodelovanje.

3. DEJAVNIKI USPEŠNOSTI ZA UČINKOVITO IZVAJANJE

Strukturne reforme imajo ključno vlogo pri izboljšanju splošne učinkovitosti in s tem potenciala rasti slovenskega gospodarstva. So tudi **ključni pogoj** za uspešno izvajanje skladov skupnega strateškega okvira, ki lahko dosežejo optimalen vpliv le, če je vzpostavljen ustrezen politični, pravni in upravni okvir. Z novo uredbo o skupnih določbah bodo zato opredeljeni **predhodni pogoji**, kot **predpogoji za uspešno in učinkovito uporabo skladov EU**, ki jih bo potrebno izpolniti do odobritve programa. Komisija bo v okviru ocene sporazuma o partnerstvu in programov formalno pregledala informacije, ki jih je predložila Slovenija.

Službe Komisije so na podlagi izkušenj iz sedanjega programskega obdobja in priporočil za posamezno državo določile številne **predhodne pogoje, ki so ključni za uspešno izvajanje navedenih prednostnih nalog financiranja**. Če predhodni pogoji ne bodo izpolnjeni do predložitve sporazuma o partnerstvu Komisiji, bo morala Slovenija določiti sklop ukrepov, ki jih bo potrebno izvesti na nacionalni in regionalni ravni, ter časovni raspored za njihovo izvajanje. Vsi predhodni pogoji morajo biti izpolnjeni do dogovorjenega roka, najpozneje dve leti po sprejetju sporazuma o partnerstvu ali do 31. decembra 2016:

- obstoj nacionalne ali regionalne raziskovalne in inovacijske strategije za pametno specializacijo v skladu z nacionalnim reformnim programom;
- vzpostavljen celovit načrt za promet, vključno z razvojem železniškega prometa;
- politike aktivnega staranja morajo biti pripravljene izvajane v skladu s smernicami za zaposlovanje;
- nacionalna strategija za zmanjšanje revščine;
- strategija za krepitev slovenske upravne učinkovitosti, vključno z reformo javne uprave;

- zagotovitev učinkovitega izvajanja okoljskega pravnega reda EU v sektorjih ravnanja z odpadki (Direktiva 2008/98/ES) in upravljanja z vodami (Direktiva 2000/60/ES) ter horizontalnih določb v zvezi s presojo vplivov na okolje in strateško okoljsko presojo (direktivi 85/337/ES in 2001/42/ES). Načrti upravljanja povodij morajo biti vzpostavljeni kot okvir za ukrepe za trajnostno upravljanje z vodami tudi v širšem regionalnem smislu;
- zagotovitev učinkovitega izvajanja pravnega reda EU na področju energetske učinkovitosti in obnovljivih virov energije, vključno z direktivama 2010/31/ES in 2009/28/ES;
- opredelitev preglednega in skladnega pristopa, s katerim se določijo načela glede oblikovanja meril za izbor za izvajanje politike razvoja podeželja;
- dokazana upravna zmogljivost na področju ribištva za izpolnjevanje zahtev glede podatkov za upravljanje ribištva iz člena 37 uredbe o skupni ribiški politiki (SRP). Dokazana upravna zmogljivost za izvajanje sistema Unije za nadzor, inšpekcijske preglede in izvrševanje, kot je določen v členu 46 uredbe o SRP ter podrobneje opredeljen v Uredbi Sveta (ES) št. 1224/2009. Predhodni pogoj za nadzor ribištva je delno izpolnjen le. Za popolno skladnost se je potrebno dodatno prizadevati. Glede zbiranja podatkov si mora Slovenija še naprej prizadevati za izboljšanje dostopnosti podatkov končnim uporabnikom, da se zagotovi nemoten prehod od neposrednega upravljanja k deljenemu upravljanju. Razvoj večletnega nacionalnega načrta za akvakulturo kot podpora za strateške naložbe v sektorju;
- konkretno izboljšanje priprave javnih naročil, zlasti na področjih prometa (železniškega) in okolja (odpadki, vode), ki povzročajo velike zamude pri izvajanju pomembnih projektov v programskem obdobju 2007–2013. Vzpostaviti je potrebno svetovalni organ/skupino, ki deluje kot „služba za pomoč uporabnikom“, in imenovati predhodnega pregledovalca za vso razpisano dokumentacijo (preverjanje kakovosti), ki jo pripravijo naročniki. Ta organ mora biti del sistema upravljanja in nadzora za prihodnost, pri čemer ga lahko preverja revizijski organ;
- slovenski organi so pozvani tudi, da ocenijo vpliv ukinitve nacionalne Javne agencije za javno naročanje (napovedano v Nacionalnem reformnem programu 2012–2013) na pripravo javnih naročil za projekte, ki jih podpira EU;
- Slovenija mora imeti ustrezen sistem evidentiranja, ki omogoča sistematično spremljanje izdatkov za državno pomoč. Slovenija mora zagotoviti, da je Sektor za spremljanje državnih pomoči neodvisen od organa, ki dodeli nepovratna sredstva, da ima ustrezna namenska sredstva (proračun, usposobljeno osebje), da z njim potekajo posvetovanja o načrtovanju ukrepov državne pomoči ter da se upoštevajo njegova stališča.

4. PREDNOSTNE NALOGE ZA EVROPSKO TERITORIALNO SODELOVANJE

V programskem obdobju 2014–2020 je potrebno dokazati, da so programi evropskega teritorialnega sodelovanja skladni s programi za „naložbe za rast in delovna mesta“ ter da se sklicujejo nanje. Za vsako obmejno območje je potrebno zagotoviti skupno strategijo, v kateri je vsako dotično območje obravnavano kot eno funkcionalno območje za izvajanje skupnih projektov, osredotočenih na omejeno število prednostnih nalog. Pri opredelitvi prednostnih področij za sodelovanje in prednostnih osi v operativnih programih skupnega strateškega okvira za specifične države je potrebno vključiti strategijo EU za Podonavje in druge cilje okvira za sodelovanje.

Nadnacionalne in čezmejne pristope, ki so podprti z državno specifičnimi programi in programi sodelovanja, je potrebno uporabljati zlasti za odpravo glavnih ozkih grl v prometu, z izboljšanjem dostopnosti posebej za železniške/cestne povezave in intermodalne povezave do pomorskih avtocest. Prispevati morajo k odpravi obstoječih ovir za mobilnost delovne sile in povečanju podpore za raziskave in razvoj z izmenjavo izkušenj, zlasti izmenjavo strokovnega znanja ter skupnih inovativnih projektov. Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanja in obvladovanja tveganj, je potrebno obravnavati tudi na nadnacionalni ravni

Slovenija se poziva, da predstavi svoje načrte za predviden prispevek k **strategiji EU za Podonavje**. Za izboljšanje izvajanja strategije za Podonavje, Komisija Slovenijo spodbuja, da izboljša usklajevanje med ustreznimi ministrstvi na nacionalni ravni. Medresorska delovna skupina na visoki ravni, ki je bila vzpostavljena v drugih državah Podonavja, bi lahko služila kot primer dobre prakse. Nadalje Komisija priporoča okrepljeno sodelovanje Slovenije na različnih prednostnih področjih strategije za Podonavje za koriščenje izkušnje drugih držav Podonavja. To pomeni, da je potrebno vlogi koordinatorjev prednostnih področij in usmerjevalnim skupinam nameniti dovolj sredstev in pozornosti.

Cilji prihodnjih programov skladov skupnega strateškega okvira morajo upoštevati tudi druge okvire sodelovanja, vključno s pomorsko strategijo za jadransko-jonsko regijo in morda strategijo za alpsko regijo. V okviru štirih stebrov pomorske strategije bodo določeni ukrepi za povečanje potenciala modrega gospodarstva ter ohranitev bolj zdravega morskega okolja, bolj varnega morskega prostora ter trajnostnih in odgovornih ribolovnih dejavnosti.

PRILOGA

Priloga vsebuje ureditev za učinkovito načrtovanje in izvedbo, oceno potreb po financiranju v zvezi s tematskimi cilji ter oceno posebnih vidikov upravnih zmogljivosti.

A) UREDITEV ZA UČINKOVITO NAČRTOVANJE IN IZVEDBO

Na podlagi izkušenj iz prejšnjih programskih obdobj je ugotovljenih več dejavnikov, ki vplivajo na učinkovitost naložb, zlasti potreba po strateški usmeritvi in koncentriranju, potreba po preprečevanju razdrobljenosti naložb, nezadostna umestitev projektov v nacionalne sisteme, šibek odziv na dejanske potrebe in nizka evropska dodana vrednost. Glede prihodnjih naložb v okviru ESRR na področjih, ki so navedena v nadaljevanju, Komisija pričakuje posebno utemeljitev njihove uporabnosti pri doseganju ciljev strategije Evropa 2020 in upoštevanje naslednje ugotovitve:

- potrebo po naložbah v **športno infrastrukturo** je treba zaradi njene nizke evropske dodane vrednosti ponovno oceniti.

Struktura načrtovanja

Predlagana zakonodaja za sklade skupnega strateškega okvira za obdobje 2014–2020 nudi prožnost, ki omogoča takšno vzpostavitev programov, ki kar najbolj ustrezajo institucionalni ureditvi države članice. Sodelovanje na vseh ravneh, medsektorski in čezmejni, je ključno za doseganje kakovostne porabe sredstev. Priloga I k spremenjenemu predlogu Komisije o uredbi o skupnih določbah⁷ vključuje elemente skupnega strateškega okvira in določa različne možnosti za celostne pristope k načrtovanju, da bi med izvajanjem dosegli usklajenost in sinergije, pri čemer se Slovenijo spodbuja, naj jih preuči. Najustreznejšo strukturo bo potrebno razviti v sodelovanju z zainteresiranimi stranmi v Sloveniji in na podlagi pogajanj s Komisijo.

Zagotoviti je treba ustrezno porazdelitev sredstev med skladi, da se lahko obravnavajo pomembna vprašanja, ki so bila izpostavljena v strategiji Evropa 2020 (kot so infrastruktura za pametno in trajnostno rast ter podpora konkurenčnosti malih in srednje velikih podjetij) in priporočilih Sveta za Slovenijo, pri čemer priporočila obravnavajo zlasti potrebe in pomanjkljivosti, ki so povezane s tematskimi cilji na področju zaposlovanja in izobraževanja. Glede na negativne demografske spremembe in poslabšanje socialnih razmer v Sloveniji je treba znatno izboljšati spodbujanje socialne vključenosti in boja proti revščini. Dodatno izboljšanje je potrebno na področju tematskega cilja izboljšanja institucionalne zmogljivosti.

Usklajevanje, dopolnjevanje in sinergija

Tesnejše sodelovanje med vsemi nacionalnimi, regionalnimi, lokalnimi in čezmejnimi ravnmi uprave spodbuja skladen in integriran pristop k izvajanju skladov. To se lahko še izboljša na primer s celostnim pristopom Strategije EU za Podonavje ali drugimi obstoječimi ali možnimi okviri za sodelovanje. Slovenski organi morajo poleg ministrstev, ki jih zadevajo intervencije EU, temeljito vključiti nevladne organizacije ter

⁷ COM(2012) 496 final, 11.9.2012.

mreže socialno-ekonomskih partnerjev in lokalnih organov. Zlasti mesta morajo biti v celoti vključena v pripravo in izvajanje strategij za trajnostni razvoj mest. Ti partnerji morajo biti dejavni v vseh fazah cikla programov, na primer pri pripravi, izvajanju, spremljanju (kot člani nadzornih odborov) in vrednotenju.

Slovenski organi so pozvani, naj določijo ukrep, ki ga je treba sprejeti za vključitev partnerjev in določitev njihove vloge pri pripravi Sporazuma o Partnerstvu. V načrtovanje in izvajanje instrumentov morajo biti vključene vse zainteresirane strani na lokalni in nacionalni ravni, da se zagotovi tematska skoncentriranost, prepreči prekrivanje posameznih tematik in okrepijo sinergije ter izboljšata usklajevanje in strateška narava programa. Slovenski organi bi lahko koristno uporabili njihovo strokovno znanje, obenem pa določili ukrepe za preprečevanje navzkrižja interesov.

Možnim sinergijam med skladi je treba nameniti večjo pozornost, kar se lahko doseže z boljšim obveščanjem upravičencev o možnostih financiranja. Obravnavati je treba možnost, da se objavijo skupni razpisi za projekte na področjih, na katerih se lahko dosežejo sinergije. Vzpostaviti je treba učinkovito usklajevanje dejavnosti, ki jih podpirajo skladi skupnega strateškega okvira, da se doseže dopolnjevanje intervencij na podeželskih in obalnih območjih. Dobro finančno poslovanje je treba še izboljšati z uporabo poenostavitve, boljšim usklajevanjem skladov in programov ter zmanjšanjem upravnih stroškov in bremena upravičencev.

V fazah načrtovanja, izvajanja in vrednotenja programov je treba vzpostaviti mehanizme za učinkovito usklajevanje intervencij ESS in ESRR ter dopolnilni pristop obeh skladov v nacionalnem in širšem regionalnem okviru ter okviru EU, zlasti za naslednje prednostne naloge: spodbujanje zaposlovanja in mobilnosti delovne sile, spodbujanje socialne vključenosti in boja proti revščini, vlaganje v izobraževanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje, izboljšanje institucionalnih zmogljivosti in zagotavljanje učinkovite javne uprave, raziskave, tehnološki razvoj in inovacije ter povečanje konkurenčnosti malih in srednje velikih podjetij. V vseh teh primerih so lahko sinergije med ESRR in ESS znatne.

ESRR in EKSRP, ki ju bo glede razvoja človeških virov dopolnjeval ESS, bosta na podeželskih območjih ključna vira finančnih sredstev EU za intervencije na področju pametne rasti, pri čemer bo Kohezijski sklad, ki ga bosta na podeželskih območjih dopolnjevala ESRR in EKSPR, namenjen zlasti veliki infrastrukturi v okviru trajnostnega razvoja. ESS, ki ga bosta podpirala ESRR in EKSRP, bo glavni instrument za intervencije na področju vključujoče rasti. Pomembno je, da se vzdržuje in krepi usklajevanje med programi ESS, Kohezijskega sklada, ESRR, EKSRP in ESPR⁸ za doseganje skupnih ciljev sporazuma o partnerstvu.

Pri načrtovanju programov si je treba prizadevati za sinergijo med petimi skladi skupnega strateškega okvira in z **drugimi instrumenti EU**, kot so Erasmus za vse (zlasti z vključitvijo najboljših praks in inovativnih projektov na ravni EU ter spodbujanjem dopolnjevanja financiranja za mobilnost), Sklad za migracije in azil, pobuda Obzorje 2020 (vključno s pobudami za skupno načrtovanje programov, pobudami v skladu s členom 185 in programi ERA-NET), program za socialne spremembe in inovacije, program LIFE (zlasti integrirani projekti) ter instrument za povezovanje

⁸ Zagotavlja zlasti, da podpora ribolovnemu sektorju prispeva k učinkovitemu zmanjšanju ribolovne zmogljivosti.

Evrope. Pristojni organi morajo zagotoviti usklajevanje na nacionalni ravni, da bi preprečili podvajanje prizadevanj. Instrument za povezovanje Evrope bo zlasti dopolnjeval podporo Kohezijskega sklada za dobro opredeljene projekte TEN-T, ki predstavljajo ozka grla v koridorjih TEN-T, in zlasti čezmejne projekte z najvišjo dodano vrednostjo EU. Upravičeni projekti v Sloveniji, o katerih razpravljajo Evropska komisija in slovenski organi, vključujejo študije in delno nadgradnjo na železniških progah Trst–Divača in Koper–Divača–Ljubljana–Maribor ter izboljšano modalno povezavo na ljubljanskem vozlišču. Komisija namerava skupaj z EIB podpreti Slovenijo pri opredelitvi in razvoju ustreznih projektov, pri katerih se lahko finančni instrumenti uporabijo za pridobivanje zasebnih sredstev. Nacionalni organi, ki možne sinergije raziskujejo skupaj z Evropskim inštitutom za inovacije in tehnologijo (EIT) ter njegovimi skupnostni znanja in inovacij (SIZ), da bi povečali inovacijsko zmogljivost svojih držav, dosegajo tesnejše povezovanje trikotnika znanja. Države članice so pozvane tudi, naj izkoristijo sinergije, ki jih omogoča naslednji okvirni program za raziskave in inovacije, tj. pobuda Obzorje 2020, zlasti z ukrepi Marie Skłodowska-Curie na področju usposabljanja raziskovalcev. Program EU za raziskave in inovacije Obzorje 2020 mora dopolnjevati tudi podporo ESRR, EKSRRP in ESS za raziskovalne in inovacijske dejavnosti. V okviru Raziskovalne in inovacijske strategije Slovenije 2011–2020, ki je bila sprejeta leta 2011, bi lahko vzpostavili učinkovit nacionalni mehanizem za usklajevanje.

Integrirane teritorialne naložbe v okviru kohezijske politike omogočajo medsektorsko izvajanje delov programov in lahko zagotovijo prožnost tudi na drugih ravneh, ki ne vključujejo programske ravni, da se izvedejo integrirani ukrepi (npr. v strategiji EU za Podonavje). Če se izbere ta mehanizem, mora Slovenija za vsako celostno teritorialno naložbo določiti ustrezno strukturo upravljanja in zlasti imenovati organ upravljanja. V programih je treba določiti dodeljena sredstva za celostne teritorialne naložbe. V Sloveniji lahko celostne teritorialne naložbe zadevajo na primer:

- strategije za **trajnostni razvoj mest**, ki jih pripravijo, izvajajo in upravljaajo izbrana mesta ali mestna območja (merila za izbor se določijo v sporazumu o partnerstvu na podlagi strategije za prostorski razvoj iz leta 2004);
- **pole rasti**, povezane z izvajanjem strategije za pametno specializacijo;
- celosten pristop k obravnavanju posebnih razvojnih potreb **gorskih regij**.

V sporazumu o partnerstvu mora biti določen tudi prispevek k integriranem pristopu za teritorialni razvoj, vključno z načrtovanim integriranim pristopom k trajnostnemu razvoju mest, kadar je to primerno. V njem morajo biti opredeljena mesta, v katerih se bodo izvajale strategije za trajnostni razvoj mest, ali načela za njihovo opredelitev. Trajnosten razvoj mest je proces, ki temelji na celostni strategiji razvoja mest, ki s celovito vizijo mesta usklajeno spodbuja vse razsežnosti trajnosti (ekonomske, socialne, okoljske in upravne). **Integriran razvoj mest** ima dva pomena: pomeni, da morajo biti sredstva skoncentrirana na integriran način tako, da bodo ciljno namenjena območjem s posebnimi mestnimi izzivi, in hkrati, da morajo biti projekti, ki se izvajajo na mestnih območjih in se financirajo v okviru kohezijske politike, povezani s širšimi cilji programov. Priporoča se, da mesta povezujejo ukrepe, ki jih podpirajo prednostne naložbe ESRR(gospodarna in nizkoogljična strategija za mestna območja, mestno okolje, trajnostna mobilnost v mestih in socialna vključenost ob podpori fizični in ekonomski obnovi ogroženih mestnih območij), ter jih umestijo v integrirano strategijo za razvoj mest.

Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, zagotavlja integriran pristop od spodaj navzgor kot odziv na zapletene ozemeljske in lokalne izzive s sodelovanjem lokalnih skupnosti. Slovenija je pozvana, naj pojasni svoj pristop glede lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, preko skladov skupnega strateškega okvira ter pri tem navede glavne izzive, cilje in prednostne naloge, vrsto ozemelj, vlogo lokalnih akcijskih skupin in različnih skladov skupnega strateškega okvira ter mehanizme usklajevanja. Slovenija mora opredeliti tudi pripravljalo podpora lokalnim udeležencem. Slovenija v programskem obdobju 2007–2013 izvaja lokalne razvojne strategije v okviru pobude LEADER z lokalnimi akcijskimi skupinami (EKSRP) in v okviru svojih obalnih ribiških območij z obalno akcijsko skupino (ESR). Lokalne potrebe so bile obravnavane tudi s prednostjo osjo 4 „regionalni razvoj“ v programu ESRR 2007–2013. Ta prednostna naloga je namenjena zlasti financiranju regionalnega razvojnega načrta NUTS III, ki je pripravljen in sprejet v sodelovanju z občinami v tej statistični regiji NUTS III. ESS na lokalni ravni podpira sodelovanje nevladnih organizacij v mrežah nevladnih organizacij.

Slovenija mora navesti tudi obseg, v katerem namerava uporabiti **skupne akcijske načrte**, ki bi lahko bili ustrezni, če je izvedljivo opredeliti učinke in rezultate ter na njih utemeljiti podporo skladov. Tako bo združila projekte, ki niso namenjeni zagotavljanju infrastrukture in za izvajanje katerih je pristojen upravičenec.

B) OCENA POTREB PO FINANCIRANJU V ZVEZI S TEMATSKIMI CILJI

V naslednjih oddelkih je predstavljeno stališče služb Komisije glede prednostnih nalog skladov skupnega strateškega okvira za Slovenijo. Pripravljene so na podlagi poglobljene analize države⁹, ki so jo izvedle službe Komisije, in izbrane med enajstimi tematskimi cilji, ki temeljijo na predlogu Komisije o uredbi o skupnih določbah¹⁰ za sklade skupnega strateškega okvira, ki ga je Komisija sprejela 6. oktobra 2011. S temi enajstimi tematskimi cilji je strategija Evropa 2020 pretvorjena v operativne cilje, ki jih podpirajo skladi skupnega strateškega okvira.

Enajst tematskih ciljev je skupnih za kohezijsko politiko, politiko razvoja podeželja ter pomorsko in ribiško politiko, pri čemer zagotavljajo, da so intervencije v okviru teh politik usklajene z doseganjem skupnih ciljev strategije Evropa 2020. Zagotavljajo izbiro možnih ciljev financiranja za celotno EU. Glede na poseben položaj posamezne države članice se nato v dogovoru z nacionalnimi organi izberejo najprimernejši cilji.

Izzivi in področja financiranja v Sloveniji ustrezajo naslednjim tematskim ciljem:

Prednostne naloge financiranja	Povezani tematski cilji
Večja udeležba na trgu dela z zaposlovanjem, izobraževanjem in socialno vključenostjo	Spodbujanje zaposlovanja in mobilnosti delovne sile Spodbujanje socialne vključenosti in boja proti revščini Vlaganje v izobraževanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje

⁹ Glej dokument SWD(2012) 327 final z dne 30.5.2012 za Slovenijo.

¹⁰ COM(2011) 615 final/2;
http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/proposals_2014_2020_sl.cfm#1.

<p>Konkurenčno gospodarstvo za rast in delovna mesta (vključno z visokokakovostno infrastrukturo) v podjetjem naklonjenem okolju</p>	<p>Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij Povečanje konkurenčnosti MSP ter kmetijskega sektorja (za EKSRP) ter sektorja ribištva in akvakulture (za ESPR) Spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastrukturah Spodbujanje institucionalnih zmogljivosti in učinkovita javna uprava</p>
<p>Okolju prijazno in z viri gospodarno gospodarstvo</p>	<p>Podpora prehodu na nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanja in obvladovanja tveganj Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij</p>

Prednostna naloga financiranja: večja udeležba na trgu dela z zaposlovanjem, izobraževanjem in socialno vključenostjo

Cilji prednostne naloge financiranja „večja udeležba na trgu dela z zaposlovanjem, izobraževanjem in socialno vključenostjo“ bodo doseženi zlasti s tematskim ciljem „spodbujanje zaposlovanja in mobilnosti delovne sile“ ter tudi tematskima ciljema „spodbujanje socialne vključenosti in boja proti revščini“ ter „vlaganje v izobraževanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje“.

Tematski cilj: „spodbujanje zaposlovanja in mobilnosti delovne sile“

Krovni cilj strategije Evropa 2020	Sedanje stanje v Sloveniji	Nacionalni cilj za leto 2020 iz nacionalnega reformnega programa
75-odstotna zaposlenost prebivalstva v starosti od 20 do 64 let	68,4 % (2011)	75 %

Priporočilo št. 2 za posamezno državo iz leta 2012:

„Sprejme naj nujne ukrepe za zagotavljanje dolgoročne vzdržnosti pokojninskega sistema ob hkratnem ohranjanju primerne ravni pokojnin, tako da (i) uskladi zakonsko določeno upokojitveno starost za moške in ženske; (ii) poviša zakonsko določeno upokojitveno starost v skladu s povečanjem pričakovane življenjske dobe; (iii) zmanjša možnosti za zgodnjo upokojitve; in (iv) opravi revizijo sistema indeksacije za pokojnine. Stopnjo zaposlenosti starejših delavcev naj zviša tudi z nadaljnjim razvojem aktivnih politik trga

dela in ukrepov vseživljenjskega učenja.“

Priporočilo št. 4 za posamezno državo iz leta 2012:

„Prilagodi naj zakonodajo za zaščito delovnih mest v zvezi s pogodbami za nedoločen čas, da bo zmanjšala razdrobljenost trga dela, to pa naj stori ob posvetovanju s socialnimi partnerji in v skladu z nacionalnimi praksami. Še naprej naj se ukvarja s problemom vzporednega trga dela, ki ga ustvarja študentsko delo.“

V okviru tega tematskega cilja naj se financirajo naslednje prednostne naloge in posebni cilji, pri katerih so upoštevani izzivi posamezne države in za katere bo zagotovljena podpora skladov skupnega strateškega okvira.

1. Dostop do zaposlitve za iskalce zaposlitve in neaktivne ljudi, vključno z lokalnimi zaposlitvenimi pobudami in podporo za mobilnost delavcev:
 - povečanje zaposlenosti starejših delavcev, mladih, nizkokvalificiranih delavcev in dolgotrajno brezposelnih;
 - zagotavljanje usmerjenega in posebnim skupinam prilagojenega usposabljanja, potrjevanja pridobljenih kompetenc in spretnosti;
 - spodbujanje zaposljivosti najranljivejših skupin;
 - prilagoditev delovnih mest in praks trga dela, vključno z upravljanjem poklicne poti, zlasti za delavce na napornih delovnih mestih, da bi se spodbujala daljša delovna doba.
2. Aktivno in zdravo staranje:
 - razvoj in spodbujanje inovativnih in starejšim prijaznih oblik organizacij dela, vključno z dostopnimi delovnimi okolji in prilagodljivimi ukrepi;
 - spodbujanje zaposljivosti starejših delavcev in njihove udeležbe v programih vseživljenjskega učenja, da se spodbudi aktivno staranje;
 - podpiranje bolj zdrave delovne dobe brez bolezni in invalidnosti z izvajanjem ukrepov za spodbujanje zdravega načina življenja in obravnavanje vedenj, ki so škodljiva za zdravje.
3. Spodbujanje gospodarskega razvoja in ustvarjanja novih delovnih mest na podeželskih in obalnih območjih:
 - podpiranje diverzifikacije in ustanavljanja novih malih podjetij ter ustvarjanje novih delovnih mest (nekmetijske dejavnosti, ki bi omogočale dolgoročne možnosti na teh območjih);
 - podpiranje ustvarjanja novih delovnih mest, ustanavljanja novih mikropodjetij/malih podjetij in mobilnosti delovne sile (zagotavljanje dodane vrednosti ribiških dejavnosti in proizvodov, diverzifikacija dejavnosti zlasti na druge pomorske sektorje, neribiške in inovativne pomorske dejavnosti, kot so morska biotehnologija, akvakultura itd.).

Za zagotovitev uspešnosti naložb skladov skupnega strateškega okvira v okviru tega tematskega cilja morajo biti izpolnjeni ustrezni predhodni pogoji. Poleg tega se lahko upravljanje in izvajanje izboljšata na podlagi naslednjih splošnih ugotovitev:

- določiti je treba omejeno število najustrežnejših akterjev za delovanje na različnih področjih intervencije;
- zagotoviti je treba strateški pristop;
- ukrepi morajo biti prilagojeni potrebam posameznih ranljivih skupin da se zagotovi njihovo sodelovanje v programih;
- več programov mora biti namenjenih neposredno posameznikom (iskalcem zaposlitve, neaktivnim, zaposlenim) in ne le delodajalcem.

Ukrepi v okviru tega tematskega cilja lahko, če je ustrezno, prispevajo k povezanim intervencijam, ki so opredeljene v okviru tematskih ciljev na področju raziskav in inovacij, malih in srednje velikih podjetij ter razvoja človeškega kapitala¹¹.

Tematski cilj: „spodbujanje socialne vključenosti in boja proti revščini“

Krovni cilj strategije Evropa 2020	Sedanje stanje v Sloveniji	Nacionalni cilj za leto 2020 iz nacionalnega reformnega programa
Zmanjšanje števila ljudi v EU, ki so revni ali izključeni ali jim grozi revščina ali izključenost, za vsaj 20 milijonov (v primerjavi z ravnmi iz leta 2008)	ni napredka	40 000 oseb (referenčno leto: 2008)

V okviru tega tematskega cilja naj se financirajo naslednje prednostne naloge in posebni cilji, pri katerih so upoštevani izzivi posamezne države in za katere bo zagotovljena podpora skladov skupnega strateškega okvira.

1. Dejavno vključevanje:

- zmanjšanje števila oseb, ki jih ogrožata revščina in izključenost, s krepitvijo ukrepov, ki bodo ogroženim osebam pomagali do ponovne zaposlitve ali dodatnega usposabljanja;
- zagotovitev celovitih ukrepov za zaposljivost, kot sta podpora, prilagojena posameznikom, in svetovanje, prilagojeno potrebam posameznih skupin;
- posodobitev sistema socialnega varstva, da se izboljšata stroškovna učinkovitost in primernost socialnih prejemkov in nadomestil za brezposelnost ter hkrati čim bolj zmanjšajo ovire za delo in učinki pasti.

2. Spodbujanje razpoložljivosti dostopnih, trajnostnih in visokokakovostnih storitev, vključno z zdravstvenimi in socialnimi storitvami splošnega interesa:

- izboljšanje dostopa do cenovno dostopnega, trajnostnega in visokokakovostnega zdravstvenega varstva ter hkrati zmanjšanje neenakosti na področju zdravja, zlasti med prikrajšanimi skupinami;
- izboljšanje dostopa do cenovno dostopnih, trajnostnih in visokokakovostnih socialnih storitev, kot so storitve dolgotrajne oskrbe;
- podpiranje prehoda od institucionalne nege in storitev do nege in storitev, ki so zagotovljene v okviru skupnosti (deinstitucionalizacija), zlasti na področju nege

¹¹ Tematski cilji 1, 3, 10 in 11 v skladu z osnutkom uredbe.

otrok, rehabilitacije, duševnega zdravja in dolgotrajne oskrbe, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti izboljšanju učinkovitosti in dostopa do kakovostnih storitev ob hkratnem zagotavljanju trajnosti zdravstvenega sistema.

3. Spodbujanje socialne vključenosti, zmanjšanja revščine in gospodarskega razvoja (na primer s spodbujanjem socialnega kmetijstva) ter lokalnih razvojnih strategij na podeželju.

Za zagotovitev uspešnosti naložb skladov skupnega strateškega okvira v okviru tega tematskega cilja morajo biti izpolnjeni ustrezni predhodni pogoji. Poleg tega se lahko upravljanje in izvajanje izboljšata na podlagi naslednjih splošnih ugotovitev:

- določiti je treba omejeno število najustreznejših akterjev za delovanje na različnih področjih intervencije;
- zagotoviti je treba strateški pristop;
- ukrepi morajo biti prilagojeni potrebam posameznih ranljivih skupin, da se zagotovi njihovo sodelovanje v programih;
- več programov mora biti namenjenih neposredno posameznikom (iskalcem zaposlitve, neaktivnim, zaposlenim) in ne le delodajalcem.

Ukrepi v okviru tega tematskega cilja lahko, če je ustrezno, prispevajo k povezanim intervencijam, ki so opredeljene v okviru tematskega cilja na področju izobraževanja in spretnosti¹².

Tematski cilj: „vlaganje v izobraževanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje“

Krovni cilj strategije Evropa 2020	Sedanje stanje v Sloveniji	Nacionalni cilj za leto 2020 iz nacionalnega reformnega programa
Zmanjšanje zgodnje opustitve šolanja na manj kot 10 %	4,2 % (2011)	5 %
Vsaj 40 % ljudi, starih od 30 do 34 let, s terciarno ali enakovredno izobrazbo	37,9 % (2011)	40 %

Priporočilo št. 5 za posamezno državo iz leta 2012:

„Izboljša naj usklajenost kvalifikacij s povpraševanjem na trgu dela, še posebej za nizko kvalificirane delavce in visokošolske diplomante, ter nadaljuje reforme na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja.“

V okviru tega tematskega cilja naj se financirajo naslednje prednostne naloge in posebni cilji, pri katerih so upoštevani izzivi posamezne države in za katere bo zagotovljena podpora skladov skupnega strateškega okvira.

¹² Tematski cilj 10 v skladu z osnutkom uredbe.

1. krepitev dostopnosti vseživljenjskega učenja, izpopolnjevanje spretnosti in kompetenc delovne sile ter povečanje odzivnosti sistemov izobraževanja in usposabljanja na potrebe trga dela:

- povečanje udeležbe starejših in nizkokvalificiranih delavcev ter dolgotrajno brezposelnih v vseživljenjskem učenju;
- izvajanje strategije vseživljenjskega učenja za delavce v sodelovanju s socialnimi partnerji, vključno z usposabljanjem, razvojem spretnosti in nadgradnjo prenosljivih kompetenc delavcev, kot so jeziki, digitalne kompetence in podjetništvo;
- spodbujanje privlačnosti in kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja, vključno s kampanjami in tekmovanji v znanju in spretnostih, izboljšanje sistema, pri čemer se upošteva evropski referenčni okvir za zagotavljanje kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja¹³, ter podpiranje mladih, vključenih v obvezno izobraževanje, da se seznanijo s takšnimi poklici in možnostmi zaposlitve; spodbujanje neformalnega učenja mladih in njegovih koristi pri pridobivanju spretnosti;
- spodbujanje partnerstev/mrež med socialnimi partnerji, podjetji ter zavodi za izobraževanje in usposabljanje/ponudniki izobraževanja in usposabljanja, da se izboljša prenos informacij o potrebah na trgu dela.

2. Spodbujanje prenosa znanja ter inovacij na področju kmetijstva in gozdarstva ter na podeželju:

- spodbujanje vseživljenjskega učenja in poklicnega usposabljanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju.

•

Za zagotovitev uspešnosti naložb skladov skupnega strateškega okvira v okviru tega tematskega cilja morajo biti izpolnjeni ustrezni predhodni pogoji. Poleg tega se lahko upravljanje in izvajanje izboljšata na podlagi naslednjih splošnih ugotovitev:

- določiti je treba omejeno število najustreznejših akterjev za delovanje na različnih področjih intervencije;
- zagotoviti je treba strateški pristop;
- ukrepi morajo biti prilagojeni potrebam posameznih ranljivih skupin, da se zagotovi njihovo sodelovanje v programih;
- več programov mora biti namenjenih neposredno posameznikom (iskalcem zaposlitve, neaktivnim, zaposlenim) in ne le delodajalcem.

Ukrepi v okviru tega tematskega cilja lahko, če je ustrezno, prispevajo k povezanim intervencijam, ki so opredeljene v okviru tematskih ciljev na področju raziskav in inovacij, malih in srednje velikih podjetij, nizkoogljičnega gospodarstva, podnebnih sprememb, okolja in razvoja človeškega kapitala¹⁴.

¹³ Priporočilo 2009/C155/01.

¹⁴ Tematski cilji 1, 3, 4, 5, 6, 8 in 9 v skladu z osnutkom uredbe.

Prednostna naloga financiranja: konkurenčno gospodarstvo za rast in delovna mesta (vključno z visokokakovostno infrastrukturo) v podjetjem naklonjenem okolju

Cilji prednostne naloge financiranja „konkurenčno gospodarstvo za rast in delovna mesta (vključno z visokokakovostno infrastrukturo) v podjetjem naklonjenem okolju“ bodo doseženi zlasti s tematskimi cilji „krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij“, „povečanje konkurenčnosti MSP ter kmetijskega sektorja (za EKSRP) ter sektorja ribištva in akvakulture (za ESPR)“, „spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastrukturah“ ter tudi tematskima ciljema „izboljšanje institucionalnih zmogljivosti in zagotavljanje učinkovite javne uprave“.

Tematski cilj: „krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij“

Krovni cilj strategije Evropa 2020	Sedanje stanje v Sloveniji	Nacionalni cilj za leto 2020 iz nacionalnega reformnega programa
Naložbe v raziskave in razvoj v višini 3 % BDP EU	2,11 % (2010)	3 %

V okviru tega tematskega cilja naj se financirajo naslednje prednostne naloge in posebni cilji, pri katerih so upoštevani izzivi posamezne države in za katere bo zagotovljena podpora skladov skupnega strateškega okvira.

1. Krepitev infrastrukture in zmogljivosti za raziskave in inovacije:

- najboljša uporaba nedavno vzpostavljenih infrastruktur za raziskave in razvoj ter inovacije (kompetenčni centri, centri odličnosti, tehnološki centri in platforme ter inkubatorji) in podpornih programov¹⁵;
- spodbujanje sodelovanja na nacionalni in čezmejni ravni med institucijami zasebnega in javnega sektorja pri skupnih raziskovalnih projektih z jasnimi tržnimi cilji, sinergije med raziskovalnimi in razvojnimi dejavnostmi v poslovni skupnosti ter javnih raziskovalnih organizacijah;
- vzpostavitev regionalnih ali nacionalnih partnerskih struktur za projekte v okviru načrta ESFRI (Evropski strateški forum za raziskovalne infrastrukture) in drugih enakovrednih raziskovalnih infrastruktur na svetovni ravni, opredeljenih z nacionalnimi načrti ali enakovrednimi strateškimi analizami nacionalnih centrov odličnosti, nacionalnih raziskovalnih infrastruktur ali objektov v državi.

2. Spodbujanje poslovnih naložb v raziskave in inovacije, razvoja izdelkov in storitev, prenosa tehnologije ter povezovanja v mreže in grozde:

- osredotočenost na povečanje raziskovalnih in inovacijskih zmogljivosti podjetij ter ustvarjanje raziskovalnih delovnih mest s poudarkom na domačih raziskavah visokega tveganja; podpiranje soinovacij v primeru združevanja nacionalnih in tujih raziskav in inovacij za oblikovanje zbirke znanja v Sloveniji; razvoj spodbud

¹⁵ Zagotavljanje boljših povezav z vseevropskimi raziskovalnimi infrastrukturnimi projekti in pobudami (kot je seznam možnosti ESFRI).

- za raziskovalno sodelovanje med velikimi domačimi in tujimi družbami ter inovativnimi novoustanovljenimi podjetji in malimi in srednje velikimi podjetji;
- spodbujanje prenosa znanja in tehnologije na nacionalni in čezmejni ravni iz visokošolskega izobraževanja in javnih raziskovalnih ustanov v zasebne družbe;
 - vzpostavitev skupnih znanstvenih in industrijskih skladov po sektorjih ali ciljno usmerjenih programov za financiranje naložb v raziskave in inovacije po meri uporabnika v sektorjih ali tehnologijah, ki so ključne za konkurenčnost Slovenije, in kakor jih opredeljuje raziskovalna in inovacijska strategija¹⁶ v zvezi s pametno specializacijo;
 - podpiranje in izboljšanje politike grozdov in kakovosti poslovnih mrež, vključno s krepitvijo obstoječih tehnoloških in znanstvenih parkov ter grozdov na nacionalni in čezmejni ravni; v okviru grozdov in omrežij podpiranje skupnih inovativnih dejavnosti (na področju storitev in proizvodnje) na področjih, na katerih Slovenija razvija znanstveno in tehnološko specializacijo;
 - spodbujanje in zagotavljanje zadostnega financiranja za inovacije na ključnih področjih javnega sektorja (socialne inovacije in aplikacije javnih storitev, kot so zdravje, e-uprava, nizkoogljične stavbe in energetska učinkovitost), pri čemer se uporabijo vsa različna orodja, ki so na voljo v okviru pravil EU za javna naročila;
 - izkoriščanje trajnostnega potenciala morja in obale v skladu s pobudo za modro rast (modra energija, akvakultura, morski in obalni turizem, morski mineralni viri in modra biotehnologija) ter obstoječe infrastrukture in mrež v regiji.

3. Podpiranje tehnoloških in uporabnih raziskav:

- podpiranje inovacij, zlasti v malih in srednje velikih podjetjih, s spodbujanjem uporabnih raziskav, potrditve koncepta, naložb v pilotne linije ter ukrepov za zgodnje potrjevanje izdelkov, vključno z naprednimi proizvodnimi zmogljivostmi, prvo proizvodnjo v okviru ključnih omogočitvenih tehnologij, nizkoogljičnimi energetske tehnologijami, raziskavami na področju biogospodarstva in okolja ter razpršitvijo tehnologij splošnega namena; podpiranje inovativnosti na področju storitev in inovativnih novoustanovljenih podjetij, ki so potrebna za uvajanje tehnologije ter soustvarjanje inovativnih izdelkov in storitev na podlagi uporabnih raziskav.

Za zagotovitev uspešnosti naložb skladov skupnega strateškega okvira v okviru tega tematskega cilja morajo biti izpolnjeni ustrezni predhodni pogoji. Splošne ugotovitve za boljše upravljanje in izvajanje:

- izboljšati je treba sistem za upravljanje raziskav in razvoja ter inovacij in zagotoviti njegovo stabilnost, zmanjšati število institucionalnih udeležencev in bolje opredeliti njihove posamezne pristojnosti, poenostaviti postopke predložitve vlog in zmanjšati upravno breme, povečati ekonomije obsega na področju upravljanja ter preprečiti podvajanje;
- poslovno skupnost je treba vključiti v pripravo in izvajanje inovacijskih politik; usklajevanje javnih in zasebnih naložb bo prispevalo k določitvi prednostnih ukrepov;

¹⁶ Nacionalna raziskovalna in inovacijska strategija mora ustrezno upoštevati prednostne naloge, opredeljene v sporočilu o Evropskem raziskovalnem prostoru (COM(2012) 392 final).

- izobraževanje in znanost je treba uskladiti z inovacijsko usmerjenimi sistemi, ki temeljijo na konkurenčnem financiranju in osredotočenosti na najučinkovitejše organizacije;
- opredeliti je treba projekte, pri katerih bi podpora skupnega strateškega okvira lahko bila povezana s pobudo Obzorje 2020.

Ukrepi v okviru tega tematskega cilja lahko, če je ustrezno, prispevajo k povezanim intervencijam, ki so opredeljene v okviru tematskih ciljev na področju malih in srednje velikih podjetij, nizkoogljičnega gospodarstva, podnebnih sprememb, okolja, prometa, razvoja človeškega kapitala in izobraževanja¹⁷.

<p>Tematski cilj: „povečanje konkurenčnosti MSP, kmetijskega sektorja (za EKSRP) ter sektorja ribištva in akvakulture (za ESPR)“</p>

V okviru tega tematskega cilja naj se financirajo naslednje prednostne naloge in posebni cilji, pri katerih so upoštevani izzivi na ravni posamezne države in širši regionalni ravni in za katere bo zagotovljena podpora skladov skupnega strateškega okvira.

1. Spodbujanje podjetništva, zlasti z omogočanjem lažje gospodarske izrabe novih zamisli in spodbujanjem ustanavljanja novih podjetij:
 - naložbe v podjetništvo, vključno z zagotovitvijo zagonskega kapitala, jamstev, posojil ter dolžniško-lastniškega in semenskega kapitala prek finančnih instrumentov, in podpore pri pripravi poslovnih načrtov (zagotovitev boljšega dostopa do financiranja) tudi za podjetja, ki temeljijo na neopredmetenih sredstvih, na primer iz kulturne in ustvarjalne industrije; finančni instrumenti Slovenskega podjetniškega sklada in SID banke so bili koristni, zato bi jih bilo treba še naprej podpirati;
 - razvoj prilagojene ponudbe finančnih instrumentov za inovativna in hitro rastoča podjetja, vključno s posojili in jamstvi, lastniškim financiranjem v zgodnjih fazah in naložbami za rast, premostitvenim financiranjem in spodbudami za razvoj tveganega kapitala;
 - ekoinovacije kot strateška spodbuda za učinkovitejšo rabo virov in večjo konkurenčnost malih in srednje velikih podjetij ter za nov trg visoke vrednosti z novimi možnostmi za zaposlitev (vključno z malimi in srednje velikimi podjetji v živilskem sektorju);
 - svetovalne storitve za podjetja, na primer prek vavčerskih programov, so način za povečanje splošne stopnje spretnosti v malih in srednje velikih podjetjih;
 - ustanovitev svetovalnih služb, ki bodo malim in srednje velikim podjetjem pomagale izboljšati učinkovito rabo virov;
 - podpora kmetijskemu sektorju in sektorju ribištva in akvakulture (zagon in razvoj podjetja, poslovne spretnosti, podjetništvo, kakovostnejši proizvodi, sodelovanje itd.), da se poveča njihova konkurenčnost, sposobnost preživetja in trajnost; diverzifikacija gospodarske dejavnosti na obalnih območjih, zlasti s podporo novoustanovljenim podjetjem in prerazporeditvijo ribiških plovil za pomorske dejavnosti¹⁸.

¹⁷ Tematski cilji 3, 4, 5, 6, 7, 8 in 10 v skladu z osnutkom uredbe.

¹⁸ Dejavnosti plovil za mali priobalni ribolov zunaj ribolovnih dejavnosti

2. Spodbujanje razvoja in internacionalizacije novih poslovnih modelov za mala in srednje velika podjetja, zlasti v novih družbenih razsežnostih (okolje itd.):
 - spodbujanje internacionalizacije dejavnosti malih in srednje velikih podjetij ob upoštevanju njihove velikosti ter poskus oblikovanja ekonomij obsega z združevanjem virov z novim poslovnim modelom;
 - izvedba nacionalnega večletnega načrta za akvakulturo, da se podprejo strateške naložbe v sektorju.

Ukrepi v okviru tega tematskega cilja lahko, če je ustrezno, prispevajo k povezanim intervencijam, ki so opredeljene v okviru tematskih ciljev na področju raziskav in inovacij, nizkoogljičnega gospodarstva, razvoja človeškega kapitala in izobraževanja¹⁹.

Tematski cilj: „spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastrukturah“

V okviru tega tematskega cilja naj se financirajo naslednje prednostne naloge in posebni cilji, pri katerih so upoštevani izzivi na ravni posamezne države in širši regionalni ravni in za katere bo zagotovljena podpora skladov skupnega strateškega okvira.

1. Podpiranje multimodalnega enotnega evropskega prometnega območja z naložbami v vseevropsko prometno omrežje (TEN-T):
 - izboljšave obeh koridorjev TEN-T v Sloveniji ostajajo ključna prednostna naloga, zlasti v zvezi s povečanjem hitrosti in razvojem evropskega sistema za upravljanje železniškega prometa (ERTMS) v železniških koridorjih, da se doseže skladnost z evropskimi standardi (visokokakovostni in interoperabilni železniški sistemi); razvoj in podpora strategije za Podonavje v zvezi s tem;
 - krepitev konkurenčne prednosti pristanišča v Kopru kot nacionalna prednostna naloga na področju logistike in podpora pri povečanju pristanišča v prihodnjih letih (Koper je multimodalno vozlišče omrežja TEN-T), vključno z naložbami v infrastrukturo, kot so privezi in pristaniške zmogljivosti²⁰.
2. Izboljšanje regionalne mobilnosti s povezovanjem sekundarnih in terciarnih vozlišč z infrastrukturo TEN-T: izboljšanje sekundarnega železniškega omrežja in njegove povezljivosti z glavnim omrežjem.
3. Razvoj okolju prijaznih in nizkoogljičnih sistemov prevoza ter spodbujanje trajnostne mobilnosti v mestih:
 - izboljšanje kakovosti javnega prevoza, vključno z interoperabilnostjo sistemov javnega prevoza, vključenostjo in dostopnostjo na mestnih območjih, da se izboljša življenje v mestih in aglomeracijah: prednost imajo okoljsko in finančno trajnostne oblike in rešitve mobilnosti (zanesljivi načini prevoza, ki izpolnjujejo visoke standarde in po možnosti potekajo po tirih);
 - izvajanje ukrepov na področju mestnega prometa v okviru celovitih mestnih prostorskih načrtov, pri katerih se upoštevajo tudi mestne aglomeracije,

¹⁹ Tematski cilji 1, 4, 8 in 10 v skladu z osnutkom uredbe.

²⁰ Podpora EU za infrastrukturo morskih pristanišč se lahko odobri samo, če obstaja celovita dolgoročna strategija za razvoj pristanišč (na podlagi ocene potreb) v vseh pristaniščih v zadevni regiji (opomba: priporočilo Evropskega računskega sodišča).

(varnostni) vidiki v zvezi s kolesarji in pešci, razvoj nepremičninskega sektorja in kakovost storitev na področju javnega prevoza;

- uporaba pametnih informacijskih sistemov in sistemov upravljanja prometa skupaj s celovitimi nezavezujočimi ukrepi, vključno s celovitimi politikami in pobudami glede parkiranja, da se prispeva k zmanjšanju zastojev, onesnaževanja in nesreč na mestnih območjih;
- podpora prehodu na druge oblike prevoza.

Za zagotovitev uspešnosti naložb skladov skupnega strateškega okvira v okviru tega tematskega cilja na nacionalni in nadnacionalni ravni morajo biti izpolnjeni ustrezni predhodni pogoji. Splošne ugotovitve za boljše upravljanje in izvajanje:

- izboljšati je treba dejansko podlago za strateško načrtovanje prometne infrastrukture z ustreznim prometnim modelom, ki upošteva dejansko in predvideno povpraševanje ter uspešno in učinkovito vključevanje različnih načinov prevoza;
- uvesti je treba zanesljiv sistem za ocenjevanje in prednostno razvrščanje projektov ter obravnavati možnosti podpore JASPERS;
- izboljšati je treba upravno zmogljivost glavnih upravljavcev infrastrukture, tudi glede vprašanj v zvezi z javnimi naročili;
- zagotoviti je treba finančno vzdržnost naložb s pripravo in izvajanjem ustrezne strategije vzdrževanja (na podlagi načel „onesnaževalec plača“ in „uporabnik plača“) ter izvajanjem ukrepov za krepitev finančne vzdržnosti prometnega razvoja na nacionalni in lokalni ravni; za financiranje stroškov vzdrževanja obstoječe infrastrukture je treba uporabiti prihodke sistemov za oblikovanje cen in obračunavanje ter neevropska sredstva;
- vzpostaviti je treba enotno sodobno institucionalno/izvedbeno strukturo za upravljanje železniških projektov, tj. združitve pristojnosti za gradnjo, posodabljanje in vzdrževanje železniških projektov;
- določiti je treba spodbude politike za zmanjšanje uporabe avtomobilov na mestnih območjih, ki je bistvena za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov;
- vzpostaviti je treba bolj energetske učinkovite in okoljsko trajnostne sisteme prevoza z okrepljenim nadzorom prometa in uporabo inteligentnih transportnih sistemov (ITS);
- glede na nizko evropsko dodano vrednost številnih naložb v lokalne ceste v tem obdobju je treba prihodnje naložbe financirati večinoma iz nacionalnih sredstev. Lokalne ceste se lahko v okviru financiranja EU podprejo, če prispevajo k podpori fizične, gospodarske in socialne obnove prikrajšanih mestnih in podeželskih skupnosti ter območij;
- okrepiti je treba sodelovanje s sosednjimi državami (HR, HU, IT in AT) in ustanoviti organe, pooblaščen za usklajevanje v primeru čezmejnih prometnih projektov²¹; izvajati je treba celovite ukrepe za skrajšanje časa, ki je potreben za prečkanje meje²²;

²¹ Na področju mednarodnega prevoza je treba oceniti, ali podporni organi (npr. carina) potrebujejo finančno podporo za odpravo ozkih grl na mejah (obravnavajo povečane prevozne zmogljivosti z ustreznimi zmogljivostmi zadevnega carinskega organa/carinskega urada).

²² Čas obdelave izvoza: 19 dni (povprečje za EU-27: 11,5 dneva); čas obdelave uvoza: 17 dni (povprečje za EU-27: 12,1 dneva) (vir: Poročilo Mednarodne finančne korporacije/Svetovne banke za leto 2011).

- naložbe, ki so podprte v okviru kohezijske politike, je treba tesno povezati z instrumentom za povezovanje Evrope.

Ukrepi v okviru tega tematskega cilja lahko, če je ustrezno, prispevajo k povezanim intervencijam, ki so opredeljene v okviru tematskih ciljev na področju raziskav in inovacij, nizkoogljičnega gospodarstva, okolja in institucionalne zmogljivosti²³.

Tematski cilj: „spodbujanje institucionalnih zmogljivosti in učinkovita javna uprava“

Priporočilo št. 6 za posamezno državo iz leta 2012: Sprejme naj nadaljnje ukrepe za povečanje odprtosti trga ter pospeši reorganizacijo poklicnih storitev. Izboljša naj poslovno okolje z: (i) izvedbo reforme Urada za varstvo konkurence, (ii) vzpostavitvijo okvira za podjetja v državni lasti, ki bo jamčil neodvisno vodenje in visoke standarde za upravljanje podjetij (iii) izboljšanjem stečajnih postopkov, zlasti v smislu časovne ustreznosti in učinkovitosti.

V okviru tega tematskega cilja naj se financirajo naslednje prednostne naloge in posebni cilji, pri katerih so upoštevani izzivi posamezne države in za katere bo zagotovljena podpora skladov skupnega strateškega okvira.

1. Naložbe v institucionalne zmogljivosti ter v učinkovitost javne uprave in javnih storitev za zagotovitev reform, boljše zakonodaje in dobrega upravljanja:
 - reforme za zagotavljanje boljše zakonodaje, sinergij med politikami, učinkovitega upravljanja javnih politik ter preglednosti, celovitosti in odgovornosti v javni upravi in pri porabi javnih sredstev;
 - reforme za izboljšanje učinkovitosti in kakovosti civilnih sodnih postopkov, spodbujanje mediacije in drugih načinov alternativnega reševanja sporov, posodobitev organizacije sodišč in razvoj upravljanja človeških virov v sodstvu;
 - reforma Urada za varstvo konkurence, vzpostavitev okvira za podjetja v državni lasti, kar zadeva izboljšanje institucionalnih zmogljivosti in učinkovite javne uprave, ter izboljšanje stečajnih postopkov;
 - izboljšanje priprave in izvajanja javnih naročil.
2. Krepitev zmogljivosti za zainteresirane strani, ki izvajajo politike na področju zaposlovanja, izobraževanja, zdravja in socialnih zadev ter sektorske in teritorialne dogovore za spodbujanje reform na nacionalni, regionalni in lokalni ravni:
 - krepitev zmogljivosti zainteresiranih strani, kot so socialni partnerji in nevladne organizacije, da bodo lahko bolj učinkovito prispevale k politikam na področju zaposlovanja, izobraževanja, okolja, zdravja in socialnih zadev ter k vsem politikam, pri katerih je njihovo sodelovanje bistveno.

Za zagotovitev uspešnosti naložb skladov skupnega strateškega okvira v okviru tega tematskega cilja morajo biti izpolnjeni ustrezni predhodni pogoji. Poleg tega se lahko upravljanje in izvajanje izboljšata na podlagi naslednjih splošnih ugotovitev:

²³ Tematski cilji 1, 4, 6 in 11 v skladu z osnutkom uredbe.

- določiti je treba omejeno število najustrežnejših akterjev za delovanje na različnih področjih intervencije.

Ukrepe v okviru tega tematskega cilja je treba uskladiti z intervencijami v okviru tematskih ciljev na področju zaposlovanja in izobraževanja.

Prednostna naloga financiranja: okolju prijazno in z viri gospodarno gospodarstvo

Cilji prednostne naloge financiranja „okolju prijazno in z viri gospodarno gospodarstvo“ bodo doseženi zlasti s tematskimi cilji „varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov“, „podpora prehodu na nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih“, „krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij“ in „spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanja in obvladovanja tveganj“.

Tematski cilj: „varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov“

V okviru tega tematskega cilja naj se financirajo naslednje prednostne naloge in posebni cilji, pri katerih so upoštevani izzivi na ravni posamezne države in širši regionalni ravni in za katere bo zagotovljena podpora skladov skupnega strateškega okvira.

1. Obravnava bistvenih potreb za naložbe v sektorju odpadkov zaradi izpolnitve zahtev okoljskega pravnega reda:
 - nadaljnje izvajanje hierarhije ravnanja z odpadki, pri čemer je treba dati prednost prvim fazam v hierarhiji (preprečevanje, ponovna uporaba in recikliranje); projekti na področju energetske predelave odpadkov se lahko sprejmejo le, če so vključeni v celovito strategijo za odpadke, pri čemer bi bilo treba dati prednost prvim fazam v hierarhiji ravnanja z odpadki; projekti na področju odlaganja (odlaganje na odlagališču in sežiganje brez energetske predelave) se ne smejo podpreti.
2. Obravnava znatnih potreb za naložbe v vodnem sektorju zaradi izpolnitve zahtev okoljskega pravnega reda:
 - kar zadeva odpadno vodo, zagotavljanje popolnega in pravilnega delovanja infrastrukture za zbiranje (zagotovitev povezanosti uporabnikov), biološkega čiščenja in po potrebi čiščenja z močnejšimi ukrepi; pozornost bo treba nameniti največjim aglomeracijam, ki so še vedno neustrezne;
 - kar zadeva pitno vodo, zaščita virov pitne vode in zagotovitev zahtevane ali potrebne infrastrukture prebivalcem ter zagotovitev spremljanja kakovosti;
 - izvajanje celostnega pristopa in ukrepov za učinkovito rabo vode pri upravljanju z vodnimi viri za trajnostno rabo vode v glavnih sektorjih porabe vode; sočasno izkoriščanje sinergij in kompromisov z drugimi sektorji in politikami, na primer pri uporabi vode za proizvodnjo električne energije, odpravljanje škodljivih vplivov kmetijstva, preprečevanje tveganj poplav in suš, prilagoditev podnebnim spremembam.
3. Varstvo in obnova morske in obalne biotske raznovrstnosti ter ekosistemov, vključno s storitvami, ki jih zagotavljajo:
 - podpora trajnostnemu izkoriščanju morskih voda in obalnih območij z izvajanjem Okvirne direktive o morski strategiji, celovitega gospodarjenja z obalnim pasom

- (ICZM) in pomorskega prostorskega načrtovanja prek skupnih dejavnosti s sosednjimi državami;
- izvajanje reformirane skupne ribiške politike (SRP) in razvoj trajnostnih obalnih ribiških skupnosti (tj. prehod na največji trajnostni donos, postopna uvedba prepovedi zavreči ulovljene ribe v morje, izboljšanje zbiranja podatkov za namene ohranjanja virov, ostrejši nadzor nad izvajanjem pravil SRP in učinkovito zmanjšanje presežnih zmogljivosti) ter podpora akvakulturi z varstvom okolja na visoki ravni in zagotavljanjem okoljskih storitev (javne dobrine).
4. Obravnava znatnih potreb za naložbe za zaščito biotske raznovrstnosti in tal ter spodbujanje ekosistemskih storitev, vključno z omrežjem NATURA 2000 in zelenimi infrastrukturami:
- podpora obnovi, trajnostnemu upravljanju in krepitvi območij Natura 2000, ki imajo velik pomen za ohranjanje biotske raznovrstnosti, vključno s sistemi kmetovanja visoke naravne vrednosti, ter stanja evropskih pokrajin s spodbujanjem: okolju prijaznih sistemov kmetovanja, vključno z ekološkim kmetovanjem; vzpostavitve in/ali ohranjanja območij prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst na kmetijskih in/ali gozdnih območjih; podpore kmetom, ki se zavežejo, da bodo še naprej kmetovali na gorskih območjih in drugih območjih s pomembnimi naravnimi omejitvami; nagrajevanja kolektivnih ukrepov za zagotavljanje okoljskih javnih dobrin;
 - podpiranje ekosistemskih pristopov, zelene infrastrukture in zelenih koridorjev, da se podprejo biotska raznovrstnost in druge ekosistemske storitve.
5. Obravnava znatnih potreb za naložbe za izboljšanje mestnega okolja, vključno s sanacijo opuščenih industrijskih zemljišč in zmanjšanjem onesnaženosti zraka:
- omejevanje antropogenih učinkov na vodo, zrak in erozijo tal ter onesnaževanje na mestnih in morskih/obalnih območjih;
 - sanacija in ponovno obdelovanje območij, onesnaženih zaradi preteklih in nedavnih industrijskih dejavnosti.

Za zagotovitev uspešnosti naložb skladov skupnega strateškega okvira v okviru tega tematskega cilja na nacionalni in nadnacionalni ravni morajo biti izpolnjeni ustrezni predhodni pogoji. Splošne ugotovitve za boljše upravljanje in izvajanje:

- zmanjšati je treba vrzel med samostojnimi organi na občinski ravni, ki so odgovorni za okoljsko izvajanje in upravljanje, ter nacionalnimi okoljskimi organi, ki so odgovorni za strategijo, urejanje in izvrševanje, da se zagotovi okoljska učinkovitost rastočega števila občin in upravljavcev;
- zmanjšati je treba razdrobljenost izvajalcev javnih služb, da se dosežejo ekonomije obsega in vzpostavijo upravljavske zmogljivosti, prek katerih se bodo lahko izvajali enotni in celoviti pristopi k upravljanju virov vode in odpadkov;
- okrepiti je treba zmogljivost naročnikov v zvezi z javnimi naročili, da se zagotovi učinkovit začetek projektov;
- financiranje omrežja Natura 2000 je treba tesno uskladiti s prednostnim okvirom ukrepanja²⁴ in programom LIFE;

²⁴ Člen 8 Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst, UL L 206, 22.7.1992, str. 7.

- vzpostaviti in/ali izboljšati je treba ekonomske instrumente na področju okolja (zlasti odpadkov in vode), da se prispeva k zagotavljanju popolnega izvajanja okoljske zakonodaje EU in spodbujanju učinkovitejše rabe virov v skladu s Časovnim okvirom za Evropo, gospodarno z viri²⁵.

Ukrepi v okviru tega tematskega cilja lahko, če je ustrezno, prispevajo k povezanim intervencijam, ki so opredeljene v okviru tematskih ciljev na področju raziskav in inovacij, malih in srednje velikih podjetij, nizkoogljičnega gospodarstva, podnebnih sprememb in prometa²⁶. Ker je nadnacionalna razsežnost vseh navedenih vprašanj bistvena, je treba v celoti izkoristiti okvire za sodelovanje, kot je strategija EU za Podonavje.

Tematski cilj: „podpora prehodu na nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih“

Krovni cilj strategije Evropa 2020	Sedanje stanje v Sloveniji	Nacionalni cilj za leto 2020 iz nacionalnega reformnega programa
Zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za 20 % v primerjavi z letom 1990 ²⁷	+17 % (napovedi za leto 2020 v primerjavi z letom 2005) -2 % (emisije leta 2010 v primerjavi z letom 2005)	+4 % (nacionalni zavezujoči cilj za sektorje, ki niso vključeni v sistem trgovanja z emisijami, v primerjavi z letom 2005)
20-odstotni delež energije iz obnovljivih virov	19,8 (2010)	25 %
Povečanje energetske učinkovitosti za 20 % ²⁸	n. r.	cilj še ni določen

V okviru tega tematskega cilja naj se financirajo naslednje prednostne naloge in posebni cilji, pri katerih so upoštevani izzivi na ravni posamezne države in širši regionalni ravni in za katere bo zagotovljena podpora skladov skupnega strateškega okvira.

1. Spodbujanje okolju prijazne proizvodnje in distribucije energije iz obnovljivih virov:

²⁵ COM(2011) 571, 20.9.2011.

²⁶ Tematski cilji 1, 3, 4, 5 in 7 v skladu z osnutkom uredbe.

²⁷ 30 % pod pravimi pogoji.

²⁸ Usklajeno spremljanje cilja glede povečanja energetske učinkovitosti za 20 % se bo začelo po začetku izvajanja direktive o energetske učinkovitosti aprila 2013.

- krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij na področju energetske učinkovitosti in obnovljive energije ob spodbujanju zaposlovanja in mobilnosti delovne sile na tem področju;
 - povečanje naložb v obnovljive vire energije v končni porabi energije s proizvodnjo električne energije ter energije za ogrevanje in hlajenje iz obnovljivih virov energije, pri čemer takšno povečanje temelji na potencialu obstoječih virov.
2. Spodbujanje energetske učinkovitosti in uporabe obnovljive energije v malih in srednje velikih podjetjih, javni infrastrukturi in zasebnih stanovanjih:
- povečanje energetske učinkovitosti malih in srednje velikih podjetij;
 - povečanje energetske učinkovitosti javnih stavb, zlasti z zagotavljanjem stavb brez emisij in stavb s skoraj nično porabo energije;
 - podpiranje „temeljite“ prenove obstoječih stanovanjskih stavb, da se izboljša njihova energetska učinkovitost;
 - spodbujanje pogodbenega zagotavljanja prihranka energije;
 - razširjanje pametnih distribucijskih sistemov pri nizki napetosti (inteligentnih energetskih omrežij in pametnih števecov) za energetsko učinkovitost in boljšo uporabo obnovljivih virov energije.
3. Spodbujanje nizkoogljičnih strategij za mestna območja:
- vključevanje nizkoogljičnih strategij in akcijskih načrtov za trajnostno energijo v mestna območja;
 - spodbujanje trajnostne mobilnosti v mestih.
4. Kmetijski in gozdarski sektor: okoljsko trajnostna proizvodnja obnovljivih virov energije in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov:
- povečanje učinkovitosti rabe energije v kmetijstvu in živilski predelavi z naložbami v energetsko učinkovitejše obrate;
 - povečanje deleža proizvodnje in uporabe obnovljivih virov energije z naložbami v biomaso, uporabo organskih odpadkov in stranskih proizvodov, sončno energijo in geotermalno energijo, pri čemer je treba omejiti vplive na okolje²⁹;
 - razvoj okolju prijaznih pristopov, da se ohrani in izboljša naravna sekvestracija ogljika in zmanjševanje emisij s kmetijsko-gozdarskimi sistemi, podnebju prijaznim upravljanjem gozdov in ohranjanjem travinja;
 - zmanjševanje emisij dušikovega oksida, metana in amonijaka iz kmetijstva s: podpiranjem manjše uporabe dušikovih gnojil in pesticidov, izboljšanimi praksami živinoreje (pri obdelavi živalskih odpadkov) in podporo za podnebju bolj prijazno kolobarjenje.

Za zagotovitev uspešnosti naložb skladov skupnega strateškega okvira v okviru tega tematskega cilja morajo biti izpolnjeni ustrezni predhodni pogoji. Splošne ugotovitve za boljše upravljanje in izvajanje:

- zagotoviti je treba skladno, stabilno in predvidljivo politiko obnovljive energije ter pospešiti odpravljanje ovir za razvoj obnovljive energije v velikem obsegu; v

²⁹ Člen 8 Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst, UL L 206, 22.7.1992, str. 7.

okviru naložb je treba energetska učinkovitost povezati z obnovljivimi viri energije, v mestnih območjih morajo naložbe temeljiti na nizkoogljičnih strategijah;

- naložbe v energetske tehnologije in rešitve morajo biti namenjene zlasti uvajanju trga tehnologij novih generacij, ki so cilj v okviru Evropskega strateškega načrta za energetska tehnologija (načrta SET); kadar se uporabljajo obstoječe tehnologije, morajo biti naložbe sistemske narave (tj. zmanjševanje porabe energije s temeljito prenovo stavb je treba dopolniti s sistemom za daljinsko ogrevanje);
- večino naložb na tem področju mora izvesti zasebni sektor; slovenska vlada mora zagotoviti, da javno financiranje dopolnjuje zasebne naložbe, pri čemer javne naložbe ne smejo izpodriniti privatnih ampak morajo delovati kot finančni vzvod zanje;
- priporoča se podrobna analiza, da se izberejo optimalne sheme financiranja, ki bodo podpirale razvoj tehnologij obnovljivih virov energije; glede na to, da so izkušnje iz sedanjega programskega obdobja omejene, je zelo pomembno, da se vzpostavi jasen sistem podpore iz skladov EU, s čimer se prepreči, da bi pobudniki projektov zanje prejeli prekomerno nadomestilo;
- v primeru naložb v infrastrukturo je treba nepovratna sredstva uporabljati zlasti za odpravljanje nepravilnosti na trgu ali podporo inovativnim tehnologijam in naložbam, ki presegajo stroškovno učinkovito raven energetske učinkovitosti, s čimer se zagotovi, da so prihranki energije in zmanjšanja emisij toplogrednih plinov večji, kot jih je mogoče doseči s poslovanjem brez sprememb.

Ukrepi v okviru tega tematskega cilja lahko, če je ustrezno, prispevajo k povezanim intervencijam, ki so opredeljene v okviru tematskih ciljev na področju raziskav in inovacij, malih in srednje velikih podjetij, podnebnih sprememb, okolja, prometa in razvoja človeškega kapitala³⁰.

Tematski cilj: „krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij“

Glej prednostne naloge in posebne cilje v okviru tega tematskega cilja za prednostno nalogo financiranja: „konkurenčno gospodarstvo za rast in delovna mesta (vključno z visokokakovostno infrastrukturo) v podjetjem naklonjenem okolju“.

Tematski cilj: „spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanja in obvladovanja tveganj“

V okviru tega tematskega cilja naj se financirajo naslednje prednostne naloge in posebni cilji, pri katerih so upoštevani izzivi na ravni posamezne države in širši regionalni ravni, za katere bo zagotovljena podpora skupnega strateškega okvira.

1. Prilagajanje podnebnim spremembam na področju upravljanja z vodami, preprečevanja poplav, rabe zemljišč in upravljanja z obalnimi območji:
 - vzpostavitev in izvajanje skladnejših politik o podnebnih spremembah, preprečevanju in obvladovanju tveganj ter njihova vključitev v druge politike;

³⁰ Tematski cilji 1, 3, 5, 6, 7, 8, 9 in 10 v skladu z osnutkom uredbe.

- učinkovito izboljšanje upravljanja z vodnimi viri in porabe, povečanje zmogljivosti za zadrževanje vode, vzpostavitev učinkovitega sistema prostorskega načrtovanja, v okviru katerega se bodo upoštevala poplavna območja in uporabil potencial za naravno zadrževanje vode; podpiranje območij za skladiščenje vode na kmetijah in ukrepov za zmanjšanje odvzemanja vode na območjih, na katerih primanjkuje vode;
- izboljšanje preprečevanja poplav s kartiranjem poplavnih območij in nadaljnjim izvajanjem projektov za preprečevanje poplav na ravni povodij, pri čemer je potrebno usklajevanje s podobnimi prizadevanji v sosednjih državah; opredelitev vodotokov na podeželskih območjih, ki jih ogrožajo poplave, da se načrtujejo in sprejmejo ustrezni ukrepi; možnosti za podporo zeleni infrastrukturi, vključno s trajnostnim sistemom za meteorne vode, so velike; razvoj ustreznih orodij za spremljanje: podpreti je treba sisteme odkrivanja, zgodnjega opozarjanja in obveščanja ter kartiranje in upravljanje v primerih nevarnosti;
- izboljšanje upravljanja tal s podporo praksam za preprečevanje degradacije tal in izčrpavanja zaloga ogljika v tleh; podpora lokalnim rastlinskim sortam in pasmam kot način za prilagajanje podnebnim spremembam in boleznim ter za sočasno ohranitev genske raznovrstnosti skupaj z ukrepi za boj proti invazivnim vrstam;
- podpora celovitemu in trajnostnemu razvoju obalnih območij, da se prepreči ali zmanjša obalna erozija in obravnava dvig morske gladine, po potrebi v okviru skupnih dejavnosti s sosednjimi državami in, če je ustrezno, v okviru pristopa, ki temelji na jadranskemorskem bazenu.

Za zagotovitev uspešnosti naložb skladov skupnega strateškega okvira v okviru tega tematskega cilja morajo biti izpolnjeni ustrezni predhodni pogoji. Splošne ugotovitve za boljše upravljanje in izvajanje:

- vzpostaviti je treba strategijo za prilagajanje podnebnim spremembam, v kateri bodo jasno opredeljene in usklajene odgovornosti različnih vladnih organov glede izvajanja nujnih naložb v različnih sektorjih;
- usklajevanje ukrepov na področju preprečevanja poplav je treba okrepiti s celostnim načrtovanjem in učinkovito zasnovo projektov; zagotoviti je treba učinkovito izvajanje okoljskega pravnega reda v zvezi s prilagoditvijo načrtov upravljanja povodij;
- kartiranje poplavnih območij v skladu z direktivo o poplavih je treba v sodelovanju s sosednjimi državami izvesti v vseh povodjih;
- okrepiti je treba upravljanje in institucionalno zmogljivost organov, ki so pristojni za upravljanje z vodami, učinkovito pripravo načrtov za preprečevanje in obvladovanje tveganj ter struktur za obvladovanje tveganj;
- uvesti in izvajati je treba podnebju prijazne prakse, zlasti na področju kmetijstva.

Ukrepi v okviru tega tematskega cilja lahko, če je ustrezno, prispevajo k povezanim intervencijam, ki so opredeljene v okviru tematskih ciljev na področju raziskav in inovacij, malih in srednje velikih podjetij, nizkoogljičnega gospodarstva in okolja³¹. Za to temo so zlasti pomembne dobre prakse iz drugih držav in skupne pobude, in sicer v okvirih za sodelovanje, kot je strategija EU za Podonavje ali jadranski/jonski ali alpski pristop.

³¹ Tematski cilji 1, 3, 4 in 6 v skladu z osnutkom uredbe.

C) UPRAVNA UREDITEV

Mehanizmi usklajevanja in razvoj zmogljivosti

Razvoj sistemov upravljanja in nadzora bo tudi v naslednjem programskem obdobju temeljil na ključnem načelu dobrega finančnega poslovanja. Sistemi upravljanja in nadzora v obdobju 2014–2020 na področju kohezijske politike morajo temeljiti na pozitivnih dosežkih v obdobju 2007–2013. Slovenija mora na področju razvoja podeželja zagotoviti uspešno in učinkovito nadzor okolja, pri čemer mora zagotoviti, da lahko vnaprej zagotovi učinkovito delovanje nadzornih sistemov. Slovenija je pozvana, da v zvezi s skladi skupnega strateškega okvira prouči, kako lahko dobro finančno poslovanje dodatno izboljša z uporabo poenostavitve, boljšim usklajevanjem skladov in programov na nacionalni in širši regionalni ravni ter zmanjšanjem upravnih stroškov in bremena upravičencev, v zvezi s kohezijsko politiko pa s širšo uporabo možnosti e-kohezije. Upravičencem je treba zagotoviti enotne in jasne smernice. Te smernice morajo biti natančne in jih je treba redno posodabljati z vključitvijo novih spoznanj, pridobljenih na podlagi identificiranih pomanjkljivosti.

Celotno financiranje je v skladu s pravili EU o državni pomoči in ga je treba omejiti na najnižji potreben znesek. Financiranje je treba uporabljati za odpravljanje dejanskih nepravilnosti na trgu, pri čemer je treba čim bolj omejiti izkrivljanja konkurence.

Splošna ocena upravnih zmogljivosti

Slovenska vlada se je odločila, da bo še naprej uporabljala centralizirani sistem izvajanja kohezijske politike za obdobje 2007–2013 ter enoten organ upravljanja za ESRR, ESS in Kohezijski sklad. Pomembno je, da se ohrani kontinuiteta institucionalne ureditve, zlasti centralizirano upravljanje ESS, ESRR in Kohezijskega sklada v obeh regijah. Nedavne pozitivne izkušnje potrjujejo pomen te kontinuitete.

Priporoča se tudi, da se organ upravljanja pooblasti za zagotavljanje visoke ravni usklajevanja in usmerjanja posredniških teles (katerih število je treba zmanjšati), s čimer se zagotovijo koncentracija in sinergije, hkrati pa izboljšajo usklajevanje in strateška narava programov ter njihovo učinkovito izvajanje. Partnerski pristop je treba okrepiti zlasti v zvezi z večjo zmogljivostjo za aktivno udeležbo partnerjev v vseh fazah programskega cikla.

V naslednjih letih je treba v organu upravljanja omejiti kadrovske menjave, da se poveča učinkovita zmogljivost za upravljanje programov, slovenski organi pa bodo morali natančno oceniti potrebe po razporeditvi kadra za naslednje programsko obdobje. Upravno zmogljivost je treba okrepiti, da se izboljšajo strateško načrtovanje, prednostna razvrstitev projektov in razvojna zmogljivost v nekaterih sektorjih (npr. promet in okolje) ter vrednotenje politike in programov na splošno (zlasti da se zagotovijo ustrezno spremljanje in vrednotenje ciljev programov med izvajanjem in na koncu ter po potrebi prilagoditev teh ciljev). Posebno pozornost je treba nameniti zmogljivosti sistemov upravljanja in nadzora, da se zagotovi upoštevanje zakonodaje in predpisov EU v zvezi z javnimi naročili, državno pomočjo in presojo vplivov na okolje.

Partnerstvo

Službe Komisije pričakujejo aktivnejši pristop različnih partnerjev med celotnim programskim ciklom. Institucionalna zmogljivost nevladnih organizacij in socialnih partnerjev se gradi v okviru programa ESS v obdobju 2007–2013. Gradnjo zmogljivosti

partnerjev je treba financirati tudi v prihodnjem programskem obdobju, da se njihova zmogljivost še poveča.

Nadzor, spremljanje in ocenjevanje

Organ upravljanja mora za krepitev strateške razsežnosti in upravljanja imeti strateško vlogo pri izbiri operacij (ob visoki ravni sodelovanja/vključevanja posredniških teles in drugih zainteresiranih strani) in zagotavljanju, da jih posredniška telesa izvajajo. Poleg tega mora na podlagi izkušenj iz obdobja 2007–2013 izboljšati svojo dejansko vlogo pri nadzoru in spremljanju posredniških teles (vključno s pregledi posredniških organov in teles, ki jih samostojno izvaja na kraju samem ter katerih obseg in področje uporabe sta odvisna od analize tveganja, ki se redno posodablja), ker je zaradi neučinkovitega sistema spremljanja in nadzora v sedanjem programskem nastalo več težav glede revizije. Nacionalni organi so bili vključeni tudi v akcijski načrt za zagotavljanje boljšega izvajanja ESS. Spremljanje programa je mogoče izboljšati, če bi se nadzorni odbor srečal najmanj dvakrat letno, s čimer bi se zagotovilo sodelovanje vseh zadevnih zainteresiranih strani pri izvajanju programa.

Okrepiti je treba kulturo vrednotenja. Vrednotenja je treba upoštevati že pri načrtovanju in oblikovanju operativnih programov in posebnih instrumentov. Zato bi bilo treba vrednotenja pripraviti pravočasno.

Za preprečevanje goljufij je pristojna raven upravljanja, zato bi jo moral organ upravljanja proaktivno obravnavati prek ustreznih usposabljanj osebja, kampanj za ozaveščanje ter razpoložljivih orodij in pregledov. V sistemih upravljanja in nadzora na ravni organa upravljanja, posredniških organov ter organov za potrjevanje in revizijo je treba sprejeti ukrepe za preprečevanje goljufij, sorazmerne z ocenami tveganj za goljufije.

Informacijski sistem, ki se uporablja za spremljanje programov na organu upravljanja, se redno posodablja, vendar ostajajo določena vprašanja v zvezi s sistemom odprta. Med nacionalnimi revizijami so bile v sistemu odkrite pomanjkljivosti, o težavah s sistemom pa so redno poročali tudi posredniška telesa, zaradi katerih je prihajalo do zaostanka pri izvajanju. Dodatne težave je mogoče ugotoviti v zvezi z združljivostjo različnih orodij informacijske tehnologije, ki jih uporabljajo organi, vključeni v izvajanje skladov. Slovenski organi bodo morali obstoječe informacijske sisteme dodatno razviti, da bodo izpolnjevali zahtevo iz uredbe, v skladu s katero je mogoče vse izmenjave informacij med upravičenci in organi, pristojnimi za upravljanje in nadzor programov, izvesti izključno z elektronsko izmenjavo podatkov (za EKSRP to ni obvezno, se pa spodbuja in priporoča).